

Institutionen för socialt arbete
Socionomprogrammet 210 hp

När våldet får andra namn

**En kvalitativ innehållsanalys om hur domstolen motiverar till barnets bästa i
vårdnad, boende och umgänges mål vid förekomst av våldsuppgifter**

Ebba Möller och Ayan Abdillahi Ali
Socialt arbete och kunskapsutveckling 30 hp
SOC63, VT25
Kandidatuppsats
Handledare: Baharan Kazemi
Examinator: Pelle Åberg

Förord

Processen av att skriva denna uppsats har varit stressig, förvirrande men framförallt väldigt rolig. Vi studenter vill rikta ett stort tack till vår handledare Baharan Kazemi som gett oss återkoppling som hjälp oss att fortsätta arbetet fram i de perioder när vi upplevt oss vara fast i uppsatsprocessen. Baharan har även bidragit till ett lugn och stöttning samt hjälpt oss att skapa självdistans och få möjlighet att skratta åt olika fel och svåra meningsuppbyggnader.

Vi vill även tacka vår kursansvarig Hélène Lagerlöf som peppat och uppmuntrat oss studenter med fina veckobrev där man vid läsning funnit lättnad och hoppfullhet att vi kommer att klara av uppsatsarbetet.

Vi vill även tacka varandra för att ha dragit ett jämt lass och bidragit med breddare perspektiv och en spännande process. Vi vill till sist, men inte mist, rikta ett stort tack till vänner och familj - däribland främst till mamma Anna Möller och mamma Deqa Hassan som vid sidan av uppsatsskrivandet peppat i både upp och nedgångar.

Abstract

Title: When Violence Is Given Other Names: A qualitative content analysis of how courts justify the best interests of the child in custody, residence, and contact cases involving accounts of violence.

This study examines how Swedish courts reason about the best interests of the child in custody, residence, and contact cases where accounts of violence are present. The study is based on a qualitative content analysis of judgments from Swedish courts of appeal and district courts from the years 2024 and 2025, aiming to investigate whether any changes have occurred following the revised legislation in Chapter 6, Section 2a of the Swedish Parental Code (FB, 1949:381). The study adopts a theoretical framework based on the concepts of Epistemic injustice as well as Power and knowledge, discourse and governmentality. The findings show that courts often tend to downplay or reframe accounts of violence using terms such as *lack of cooperation* or *high levels of conflict*. This reframing contributes to a diffusion of responsibility, whereby the violence is obscured and attributed equally to both parents, rather than acknowledging the impact of the violence on the child. Moreover, the evidentiary threshold for considering violence in court rulings appears to be high, which may conflict with child rights principles related to protection from violence. The courts also tend to handle custody, residence, and contact cases as if they were criminal proceedings, aiming to establish whether violence occurred, rather than focusing on the risk of future harm, despite the fact that the legislation governing civil cases concerning children is intended to assess the risk of continued exposure to violence.

The study also finds that recommendations from the family law services are considered and valued to varying degrees. Courts tend to follow these recommendations when joint custody is proposed but express skepticism when sole custody is recommended for one parent.

Furthermore, the study demonstrates that even after the revised legislation in the Parental Code came into force on January 1, 2025, the courts remain strongly influenced by the notion that the child's best interests are served by maintaining a close and good relationship with both parents. The majority of judgments assert the importance of this principle, even though it is no longer explicitly emphasized in the law. In some cases, courts refer to the Convention on the rights of the child to underscore the child's need for a close and continuous relationship with both parents.

Keywords

Court, Credibility, Custody residence and visitation, Accounts of violence, Parental Code, The best interests of the child, Family law services, Principle of contact.

Sammanfattning

Denna studie undersöker hur domstolen resonerar kring barnets bästa i vårdnad boende och umgänges mål där det framkommer våldsuppgifter. Studien bygger på en kvalitativ innehållsanalys av domar från Sveriges hovrätter och tingsrätter från år 2024 och 2025 för att vidare undersöka om någon förändring skett till följd av den reviderad lagstiftningen i *Föräldrabalken* (FB, 1949:381) 6 kap. 2a §. Denna studie har intagit ett teoretiskt perspektiv av Epistemisk orättvisa samt Makt och vetande, diskurser och styrning. Studiens resultat visar att domstolen ofta tenderar att nedtona eller omformulera våldsuppgifter till begrepp som *bristande samarbetsförmåga* eller *hög konfliktnivå*. Omformuleringen av dessa begrepp bidrar till att ansvar för våldet osynliggörs och läggs på båda föräldrarna, snarare än att erkänna våldets påverkan på barnet. Dessutom framkommer att beviskraven för att våld ska beaktas i domslut är höga, vilket kan stå i konflikt med barnrättsliga principer om skydd mot våld. Domstolen tenderar även med detta att bedriva vårdnad boende och umgänges mål som ett brottsmål där potentiella våldshändelser ska utredas om de förekommit eller ej. Detta trots att lagstiftningen för tvistemål om barn avser att besluta utifrån risken att barnet eller någon i barnets familj fortsatt kommer utsättas för våld.

Denna studie visar även att familjerättens förslag till beslut beaktas och värderas olika. Det framkommer att domstolen tenderar att gå i linje med familjerättens förslag till beslut i de fall där gemensam vårdnad föreslås men framför skepticism i de fall där familjerätten föreslagit om ensam vårdnad till en av parterna.

Resultatet av denna studie visar vidare att domstolen även efter reviderad lagstiftning i föräldrabalken från 1 januari 2025 är starkt präglade av att barnets bästa är en god och nära kontakt med båda sina föräldrar. Majoriteten av domarna hävdar att denna princip är viktig att beakta även om inte lagen längre understryker det. I vissa domar har domstolen valt att benämna barnkonventionen för att understryka barnets behov av god och nära kontakt med båda sina föräldrar.

Nyckelord

Barnets bästa, Domstol, Familjerätten, Föräldrabalken, Kontaktprincipen, Trovärdighet, Våldsuppgifter, Vårdnad boende och umgänge.

Innehållsförteckning

Förord	2
Abstract	3
Sammanfattning	4
Inledning	7
Problemformulering	7
Syfte	8
Frågeställningar	8
Bakgrund	8
Barnets bästa och kontaktprincipen	8
Barnperspektivet	9
Vårdnadsreformen	9
Historisk genomgång av vårdnadsreformerna	9
Gemensam vårdnad som huvudregel	9
När blir det aktuellt för ensam vårdnad	10
Definition av begrepp och förkortningar	10
Definition av våldsuppgifter	11
Fysiskt våld	11
Psykiskt våld	11
Sexuellt våld	11
Latent våld	11
Ekonomiskt våld	11
Materiellt våld	12
Förkortningar och Begrepp	12
Tidigare forskning	12
Diskursen om våld	12
Erfarenheter av könsnormativa bedömningar	13
Barns umgänge med en våldsutövande förälder	14
Barn rätt till skydd mot våld gentemot barns rätt till umgänge	14
Eftervård i vårdnad, boende och umgänges reglering	15
Metod	15
Forskningsansats	15
Urval och Avgränsningar	16
Förförståelse	17
Forskningsetiska överväganden	18

Tillförlitlighet och generaliserbarhet	19
Teoretiska utgångspunkter.....	19
Epistemisk orättvisa	20
Vittnesorättvisa	20
Hermeneutisk orättvisa	20
Makt och vetande, diskurser och styrning.....	21
Resultat och analys	22
Samarbete eller konfliktnivå som grund för gemensam vårdnad.....	22
Barnets bästa vid bedömningen av umgängesstöd	24
Vikten av familjerättens utredning och domstolens makt.....	26
Kravet på rättsliga bevis och parternas trovärdighet.....	27
Domstolens resonemang om våldsuppgifter.....	29
Tillämpning av reviderad lagstiftning från 2025	31
Metodkritisk diskussion	32
Diskussion.....	33
Slutsatser.....	35
Relevans för socialt arbete	35
Förslag på vidare forskning.....	36
Referenser	37

Inledning

I januari 2023 mördades åttaåriga Tintin av sin pappa vid ett två timmar långt umgängestillfälle som tingsrätten beslutat om i domslut i ett vårdnads, boende och umgänges mål. Tingsrätten hade fattat beslut om ett reglerat umgänge mellan Tintin och hans pappa, trots att Tintins mamma uppgav att hon utsatts för psykiskt våld av Tintins pappa samt att det fanns misstankar om att han planerade på att föra Tintin utomlands (Hjertén & Kronstrand, 2023).

Trots att principen om barnets bästa är grundläggande i svensk familjerätt, förenas denna med en stark kontaktprincip som uppmuntrar till umgänge med båda föräldrarna. När det förekommer uppgifter om våld kan dessa två målsättningar hamna i konflikt och leda till allvarliga konsekvenser för ett barn (*Ett fönster av möjligheter*, SOU 2017:112, s 224).

I *Föräldrabalken* (FB, 1949:381), 6 kap. 2a § första stycket framhävs följande ”Barnets bästa ska vara avgörande för frågor om vårdnad, boende och umgänge”. Sedan 1 januari 2025 tillämpas en reviderad skrivelse som förtydligats i FB, 6 kap. 2a §. Lagen innebär att risken för att barnet eller någon i barnets familj utsätts för våld eller annat övergrepp särskilt ska beaktas vid bedömningen av frågor som rör vårdnad, boende och umgänge. I propositionen *Tryggare hem för barn* (2024/25:10, s 11) framhålls att barn som själva blir utsatta eller bevittnar att någon inom familjen bli utsatt för våld ökar risken för både fysiskt och psykisk ohälsa på kort och lång sikt. Tidigare forskning vittnar emellertid om att domstolar inte beaktar våldsuppgifter eller omdefinierar begrepp som *hot och våld* till *konflikter* samt att avskriver uppgifter från barnet som inte rättsligt går att bevisa (Höjer & Röbbäck, 2009, s 675; Röbbäck, 2012, s 89 & 90). Samtidigt har enbart 2,7 procent av de personer som uppgett sig ha varit utsatta för våld i nära relation polisanmält någon händelse (Brottsförebyggande rådet, BRÅ, 2024, s 9).

Problemformulering

Trots syftet med den nya lagen om att skydda barn mot våld visar tidigare forskning samt aktuella fall att uppgifter om våld i vårdnad boende och umgänges mål inte alltid beaktas i domstolarnas bedömningar. I vissa fall omformuleras begreppet våld, vilket leder till att våldets påverkan på barnet osynliggörs.

Den reviderade lagstiftningen syftar till ett ökat skydd för barn mot våld och denna uppsats undersöker hur den nya lagen har tillämpats i praktiken, men också hur våldsuppgifter har behandlats enligt tidigare lagstiftning. Vi har därmed undersökt hur besluten motiveras i domstol när det framkommit våldsuppgifter i vårdnad boende och umgänges mål, och se om kontaktprincipen fortsatt väger tungt vid beslutsfattande. Barnets bästa syftar till olika rättigheter utifrån olika familjers individuella situation. Därmed undersöker denna studie hur domstolen beaktar detta när det framkommer våldsuppgifter.

Syfte

Syftet med vår uppsats är att undersöka hur domstolen resonerat kring barnets bästa i vårdnad boende och umgänges mål där uppgifter om våld mot barnet eller någon i barnets familj förekommit, före och efter propositionen *Tryggare hem för barn* (2024/25:10).

Frågeställningar

- Hur har domstolen resonerat avseende barnets bästa i vårdnad, boende och umgänges mål när det framkommer uppgifter om våld mot barnet eller någon i barnets familj?
- Om vårdnad, boende eller umgänge har beviljats en potentiell våldsutövare, hur har domstolen motiverat detta?
- Hur ser relationen ut mellan familjerättens förslag till beslut och domstolens domslut?

Bakgrund

I detta avsnitt presenteras bakgrund till området både gällande rådande lagstiftning samt vårdnadsreformen.

Barnets bästa och kontaktprincipen

Barnets bästa är en central princip inom svensk myndighetsutövning och är väl förankrat i svensk lagstiftning. Principen om barnets bästa är grundläggande i lagen om *Förenta nationernas konvention om barnets rättigheter* (2018:1197), så väl som i *Socialtjänstlagen* (SoL, 2001:453) som styr arbetet för att motverka och förhindra att barn far illa. I frågor som rör vårdnad boende och umgänge tillämpas *Föräldrabalken* (FB, 1949:381) och skrivelsen om barnets bästa framförs i 6 kap. 2a §.

Domstolen ska utifrån rådande lagstiftning fatta beslut om vårdnad boende och umgänges utifrån vad som är barnets bästa. Detta innebär att inget annat intresse, vare sig föräldrarnas vilja, önskemål eller praktiska hänsyn, får väga tyngre än vad som är bäst för barnet. Dessa bedömningar ska alltid göras med hänsyn till de individuella omständigheterna i varje enskilt fall (Sjösten, 2020, s 23).

Barnets bästa omfattas av flertalet principer som ibland kan stå i konflikt med varandra. Exempelvis framförs barnets behov av en nära och god kontakt med båda sina föräldrar, gentemot risken för att barnet utsätts för skada eller övergrepp. Dessa principer kan gå emot varandra. Föräldrar har en skyldighet att skydda sina barn mot våld, parallellt med det, är de också skyldiga att medverka till och främja barnets rätt till umgänge med den andra föräldern (*Ett fönster av möjligheter*, SOU 2017:112, s 224). Vilken princip som blir avgörande ska bero på det enskilda barnets individuella situation. I vissa fall ska ett umgänge med båda föräldrarna främjas, medan i andra fall, vid förekomsten av våld, så ska det inte anses vara till barnets bästa att ha kontakt med den ena föräldern. Lagen understryker att domstolar och socialnämnd vid bedömningen av barnets bästa alltid ska göra en riskbedömning och vara uppmärksamma på risker för våld eller annat övergrepp mot barnet. Risken gäller även för syskon, förälder eller andra familjemedlemmar. Detta innefattar ett helhetsperspektiv och att väga in

vad som utretts som tidigare händelser och de aktuella förhållandena (*Nya vårdnadsregler*, Prop. 2005/06:99, s 42).

Barnperspektivet

Ett barnperspektiv handlar om att försöka se beslut utifrån det individuella barnets synvinkel. Det innebär att vid beslutsfattande försöka analysera vilka konsekvenser ett givet beslut kan ha för inverkan på ett barn. I alla frågor som rör barn ska deras perspektiv vara grundläggande (Sjösten, 2020, s 50, 51). I *Förenta nationernas konvention om barnets rättigheter* (2018:1197), artikel 3 står det att barnets bästa alltid ska vara avgörande, och enligt artikel 12 ska varje barn ha rätt att uttrycka sina åsikter i frågor som berör dem och deras uppfattning ska ges betydelse till deras mognad och ålder. Genom att ha ett barnperspektiv vid beslutsfattande ges barn möjlighet att bli respekterade och sedda (Sjösten, 2020, s 50).

Vårdnadsreformen

Historisk genomgång av vårdnadsreformerna

Sedan år 1976 har flera lagändringar gjorts för att stärka barnets rätt till sina båda sina föräldrar vid vårdnad och umgängesfrågor. År 1976 infördes möjligheten för ogifta eller separerade föräldrar att få gemensam vårdnad efter domstolsprövning. År 1983 gjordes ytterligare förändringar som förenklade processen för gemensam vårdnad för ogifta föräldrar och betonade umgänge som ett behov för barnet och inte som en rättighet för föräldern. Lagändringen 1991 syftade till att stärka föräldrars enighet i vårdnadsfrågor och domstolar uppmanades till att särskilt beakta barns rätt till en god och nära kontakt med båda sina föräldrar. Dock blev det så att denna bestämmelse medförde till att föräldrar var skyldiga till att främja för umgänge även om det kunde medföra risker för att ett barn far illa. Detta ledde till att en reviderad lagändring 1 juni 1993 som gav domstolar ansvaret att besluta om umgängesfrågor och särskilt beakta risken för att ett barn utsätts för våld eller annat övergrepp (Sjösten, 2020, s 35). Fram till och med 1 januari 2025 har domstolens beslut präglats av att fästa särskild avseende till barnet rätt till god och nära kontakt med båda sina föräldrar gällande VBU frågor.

Gemensam vårdnad som huvudregel

Om föräldrarna är gifta står barnet redan från födelsen under vårdnaden av båda sina föräldrar, och i andra fall av mamman ensam. Skulle föräldrarna senare ingå äktenskap, övergår vårdnaden automatiskt till båda från den tidpunkten, såvida inte domstolen dessförinnan har anförtrott vårdnaden till en eller två särskilt utsedda vårdnadshavare eller till en tillfällig vårdnadshavare *Föräldrabalken* (FB, 1949:381), 6 kap. 3 §. Barn står under sina vårdnadshavares ansvar fram till dess att de fyllt 18 år (FB, 6 kap. 2 §). Barn har ett grundläggande behov av en nära och god relation med båda sina föräldrar, även om dessa inte bor tillsammans. Bestämmelserna i FB om vårdnad, boende och

umgänge utgår från denna princip. Det innebär att det är viktigt och betydelsefullt för barnet att båda föräldrarna är involverade och tar sitt föräldraansvar för barnets välmående och utveckling. Denna syn speglas även i FN:s barnkonvention, där artikel 18 lägger tyngd på att konventionsstaterna ska sträva efter att säkerställa att båda föräldrarna tar sitt ansvar för barnets utveckling och uppfostran. Dessa bestämmelser syftar främst till att stärka barnets relation med båda sina föräldrar, men också för att ett juridiskt gemensamt ansvar ofta kan bidra med detta. Det mest vanligaste, även om föräldrarna skiljer sig eller är separerade från början, är att vårdnaden är gemensam (Sjösten, 2020, s 71).

När blir det aktuellt för ensam vårdnad

Det blir aktuellt för ensam vårdnad när föräldrarna inte kan komma överens om en gemensam vårdnad. I detta fall är det domstolen som via en stämningsansökan som skickats in från den ena föräldern prövar förutsättningarna för gemensam vårdnad eller om ensam vårdnad enligt (FB, 6 kap. 5 §). Vid vissa fall vill båda föräldrarna tillerkännas ensam vårdnad. Domstolarna har här ett stort handlingsutrymme vid avgörande gällande frågor rörande vårdnaden (Sjösten, 2020, s 76). Om domstolen till exempel ska upphäva vårdnaden från den ena föräldern mot dennes vilja ska detta vara i enlighet med vad som är bäst för barnet i det enskilda fallet. Lika så gäller om ena föräldern ansöker om gemensam vårdnad och den andra föräldern motsätter sig det, utan väl grundade och godtagbara skäl brukar domstolen tillerkänna gemensam vårdnad. I andra fall motsätter sig ena föräldern om gemensam vårdnad för skydda barnet, särskilt när det förekommit våld eller andra övergrepp inom familjen (Sjösten, 2020, s 78). När domstolen ska överväga om att besluta om gemensam vårdnad mot en förälders vilja behöver det ske med stor aktsamhet. Detta eftersom huvudregeln som tidigare nämnts är att föräldrar ska ha gemensam vårdnaden om sitt barn och att det är för barnets bästa. Domstolen kan vid bedömningen av ensam vårdnad ändå fatta och reglera andra beslut som rör barnet. Detta kan exempelvis handla om barnets boende och umgänge med den andra föräldern.

För att domstolen ska anförtro vårdnaden om ett barn till endast en förälder krävs det en helhetsbedömning av barnets situation. Domstolen ser över flera omständigheter när det gäller beslut om vårdnad, vilka dessa är föräldrarnas lämplighet, samarbetsförmågan, risk för våld eller övergrepp mot barnet eller annan familjemedlem. Vidare ska domstolen även se över barnets behov av båda sina föräldrar, barnets åsikter samt andra omständigheter som talar för det enskilda fallet. Om någon utav dessa omständigheter visar på att en gemensam vårdnad inte kan tillgodose barnets bästa bedöms ofta att vårdnaden tillerkänns den ena föräldern ensam (Sjösten, 2020, s 81, 82).

Definition av begrepp och förkortningar

I detta avsnitt presenteras vad vi kommer beakta och definiera som våldsuppgifter samt begrepp och förkortningar avseende vårt valda ämne som är förankrat i denna uppsats.

Definition av våldsuppgifter

Med begreppet våldsuppgifter syftar vi till alla former av våld, det vill säga *fysiskt, psykiskt, sexuellt, latent, materiellt samt ekonomiskt våld*. För att ha möjlighet att urskilja vad som klassas som våldsuppgifter även i de domar där ordet *våld* inte benämns så har vi valt att fastställa begrepp som antyder våld utifrån de olika formerna som redovisats ovan.

Fysiskt våld

Allt våld som kan ge upphov till skada, smärta eller sjukdom bedöms som fysiskt våld (Socialstyrelsen, 2023, s 35). Vi valt att inkludera begreppen *knuffa, skaka, bita, riva, hålla fast, örfila, knytnävesslag, slag med tillhyggen, knivstick, sparka, stryptag*, eller någon annan händelse som parten beskrivit orsakat fysiskt smärta eller skada.

Psykiskt våld

Psykiskt våld avser kontroll eller social isolering där begränsningar sker i olika avseenden, som avsiktligt syftar till att skada eller hota någon psykiskt och innebär en begränsning i en positiv utveckling av någons självkänsla (Socialstyrelsen, 2023, s 35, 28).

Vi valt att definiera följande begrepp *förlöjligande, förnedring, hot, tvång, trakasserier, glåpord, kontroll, social isolering, begränsningar av olika former* eller någon konstant upplevelse som parten beskriver orsakat begränsning, rädsla eller någon form av psykisk påfrestning i dennes liv samt att det förekommit systematiskt, och därmed inte en engångsföreteelse.

Sexuellt våld

Sexuellt våld avser att en blir påtvingad sexuella handlingar utan samtycke (Socialstyrelsen, 2023, s 28). Sexuellt våld syftar vi till begrepp som *alla former av sex, sexuella övergrepp via internet, sexuella trakasserier och ofrivillig sexuell beröring* eller någon annan händelse där en part beskriver som en sexuell handling mot dennes samtycke.

Latent våld

Latent våld avser våld som utsätter parten för konstant rädsla, är osynlig i sin form men ständigt närvarande (Socialstyrelsen, 2023, s 28). Latent våld kan innebära en aggressivitet och en ilska från våldsutövaren. Vi har därmed valt att definiera latent våld som *en beskriven rädsla eller anpassning hos någon av parterna utan tydligt grund eller koppling till ett skeende eller händelse*.

Ekonomiskt våld

Ekonomiskt våld innebär att någon begränsas eller hindras ekonomiskt i form av kontroll, och kan handla om att begränsa eller hindras i gemensamma ekonomiska tillgångar. Det kan även innebära att en tvingas utföra ekonomiska brott, att den våldutsatta inte får arbeta eller ha tillgång till egna

ekonomiska resurser (Socialstyrelsen, 2023, s. 28). Med ekonomiskt våld avser vi all form av våld där *någon av parterna beskriver någon form av kontroll av ekonomiska resurser och tillgångar.*

Materiellt våld

Materiellt våld kan innebära att någon förstör föremål som är värdefullt i syfte att skrämma, psykiskt skada eller kontrollera någon annan (Socialstyrelsen, 2023, s 28). Med materiellt våld avser vi all form av våld där *uppgifter från någon av parterna avser att någon utför förstörelse av föremål av mer eller mindre känslomässigt eller ekonomiskt värde.*

Förkortningar och Begrepp

VBU - Vårdnad, boende eller umgänge.

FB - Föräldrabalken.

TR - Tingsrätten

HR - Hovrätten

Eftervåld - Fortsatt våld efter separation.

Kontaktprincipen - barnets behov av en nära och god kontakt med båda föräldrarna.

Tidigare forskning

Denna kunskapsöversikt syftar till att presentera tidigare forskning som analyserats om hur domstolar hanterar uppgifter om våld i mål rörande vårdnad, boende och umgänge. Kunskapsöversikten bygger på nationell såväl internationell forskning. Vi vill förtydliga med att det kan finnas skillnader i hur man hanterar tvistemål i olika länder. I viss internationell kontext går VBU mål upp till en enskild domstol kallad familjedomstol som enbart behandlar familjerättsliga frågor. Detta är till skillnad från den svenska kontexten där VBU mål behandlas i allmänna domstolar såsom tingsrätt och hovrätt.

Diskursen om våld

Erfarenheter från Australien visar att familjedomstolen benämner våld i form av kontrollerande beteende som konflikter istället för systematiskt våld samt att uppfattningen var att familjedomstolen inte besitter tillräcklig kunskap avseende våldsproblematik (Laing m.fl., 2018, s 222). Domstolen tenderar att använda omskrivna begrepp vilket försvagar allvaret i vissa situationer. Exempelvis när ordet *konflikter* används istället för *hot* och *våld* väcker detta frågor om vad som betraktas som den största risken för barnet. Är risken att förlora kontakten med en förälder, eller är risken att utsättas för våld i kontakten med denne förälder (Röbäck, 2012, s 89 & 90). Våldsutsatta kvinnor upplever att de blir begränsade i sitt berättande om våld i domstol och i flera fall brister våldsutsatta kvinnor i deras rapportering av våld i domstol, i form av att bland annat nedtona sina egna upplevelser (Haselschwerdt m.fl., 2011, s 1706; Laing m.fl., 2018, s 224). Våldsutsatta upplevelser även att de blivit skuldbelagda av både domare samt förövare avseende deras upplevda våld. Detta kan innebära att våldsutsatta kvinnor går med på osäkra vårdnadsavtal med den våldsutövande föräldern för att undvika den stress

som domstolsprocessen innebär (Bradshaw m.fl., 2024, s 117; Laing m.fl., 2018, s 224; Rogers Quinlan, 2025, s 9).

Pappor framställs generellt i VBU mål inte som våldsamma utan istället som mindre bra pappor om de inte är närvarande i sitt barns liv, eller bra pappor om dem är det (Eriksson, 2003, s 82). Socialtjänstens utredare i Sverige agerar ofta utifrån ideal om objektivitet och professionalism, vilket gör att våldets allvar och påverkan på barn riskerar att hamna i skymundan (Eriksson, 2003, s 150, 153). Exempelvis förväntas en god mor prioritera barnets kontakt med båda föräldrarna, även om det innebär fortsatt kontakt med en våldsutövande far (Eriksson, 2003, s 273).

Erfarenheter av könsnormativa bedömningar

Professionella aktörer som arbetar med familjerättsliga frågor ämnar inta en neutral och opartisk roll och se till barnets bästa i beslutfattandet. Det leder till att man inte ser pappor som hämndlystna och mammors förlust av vårdnad eller umgänge med sitt barn som ett resultat av att myndighetspersoner enbart gör sitt jobb utan att förhålla sig till känslor. Det innebär i praktiken att professionella riskerar att påverkas av könsnormer och brister i kunskap avseende *eftervåld* och tvångsmässig kontroll som en form av våld (Vivienne, 2017, s 198). Kvinnors tidigare trauman och bakgrunds historik, såsom psykisk ohälsa eller uppväxt undersöks mer och djupare än männens. Kvinnor som söker hjälp och stöd för att skydda sig själva och sina barn kan ge intryck som svaga, instabila eller kontrollerande parallellt med att män som visar ånger för utövat våld beaktas som samarbetsvilliga (Lapierre m.fl., 2024, s 5, 7, 8).

Förståelsen för våld i nära relation upplevs upphöra när en kvinna separerat, och istället ifrågasätts en våldsutsatt kvinnas motiv för att ha anmält våld vid rådande vårdnadstvister (Laing m.fl., 2018, s 224). Kvinnor som försöker skydda sina barn från en våldsutövande pappa riskerar att misstänkliggöras eller betraktas som den alienerande föräldern (Lapierre m.fl., 2024, s 4; Rogers Quinlan, 2025, s 12). Ifrågasättandet av våldsutsatta kvinnors trovärdighet kan innebära motanklagelser, vilket innebär att den andra parten anklagar den våldsutsatta för att ha utsatt barnen eller en själv för våld (Rogers Quinlan, 2025, s 12). Falska anklagelser om våld är ovanligt bland kvinnor, men desto vanligare bland män och deras advokater i syfte att rikta bort fokus från dem själva (Haselschwerdt m.fl., 2011, s 1705). Dock anses kvinnor i större uträkning som icke trovärdiga av professionella som är involverade i rättsprocessen, samtidigt som de inte finns tvivel på pappornas uppgifter (Lapierre m.fl., 2024, s 4).

Pappors anklagelser om föräldraalienation prioriteras över mammors anklagelser om våldsutsatthet, vilket medför att flertalet våldsutsatta mammor förlorar vårdnaden över sitt barn (Rogers Quinlan, 2025, s 12). När en mamma försöker att begränsa umgänget mellan barnets och en våldsam pappa anklagas hon för att vara samarbetsovillig (Lapierre m.fl., 2024, s 9). Våldsutsatta kvinnor anpassar sig till rättssystemets krav genom att agera och framstå som psykiskt stabila, starka och

samarbetsvilliga under vårdnadstvister, även om det strider mot deras egna och barnets säkerhet (Bradshaw m.fl., 2024, s 117).

Barns umgänge med en våldsutövande förälder

Av de barn som haft någon kontakt med deras våldsutövande förälder i Sverige har 85,5 procent av dessa sitt stadigvarande boende hos den icke våldsutövande föräldern. Parallellt bor 12,1 procent av barnen växelvist hos båda föräldrarna. Vidare har 47,3 procent av barnen fysisk kontakt samt telefonkontakt med deras våldsutövande förälder (Forsell & Cater, 2015, s 342). Studien visar att 51 procent av de mammor som uppgett att deras barn blivit utsatta av deras pappor för våld har fortsatt umgänge med sin våldsutövande pappa, varav majoriteten minst en gång i veckan. Det framkommer inte heller någon tydlig korrelation mellan våldets omfattning och hur ofta umgänget äger rum (Forsell & Cater, 2015, s 344, 346). Denna statistik är gjord 2015 och kan ha ändrats.

I Storbritannien framkommer det att 60 procent av domstolsärenden där våldsuppgifter framkommer så har förövaren ett brottsregister kopplat till våldsbrott men beviljas ändå reglerat umgänge med sina barn (Macdonald, 2016, s 838).

Det är vanligt att familjedomstolar beslutar om umgänge trots uppgifter om oro avseende en av föräldrarna samt att många av de nuvarande familjedomstolarnas beslut inte har tillräckligt mycket hänsyn till barns säkerhet (Laing m.fl., 2018, s 221). I vissa fall hävdar även domaren att frågan om våld är separat till frågan om barnets rätt till umgänge (Rogers Quinlan, 2025, s 8).

Domstolar belyser vikten av att främja barns rätt till umgänge med båda föräldrarna i de fall där umgänget är säkert. Detta kan innebära ett bevakat umgänge mellan ett barn och den våldsutövande föräldern eller att överlämningar sker vid offentliga platser (Haselschwerdt m.fl., 2011, s 1706). Även våldsutsatta mammor som genomgått vårdnadsvist framställde far och barn kontakt som betydelsefullt för barnens välmående trots förekomst av våld i nära relation (Morrison, 2015, s 278). Det övergripande antagandet hos domstolar är att det är till barnets bästa att ha kontakt med båda sina föräldrar (Höjer & Röbbäck, 2009, s 677).

Barn rätt till skydd mot våld gentemot barns rätt till umgänge

Studier visar att många kvinnor beskriver en tystnadskultur där det blir riskabelt att prata öppet om våldet då detta kan användas emot dem i rättsprocessen. Vidare framkommer det att dessa kvinnor försöker hitta egna strategier för att skydda sina barn inom ramen för domstolens beslut, exempelvis genom att begära övervakat umgänge eller att låta någon annan sköta hämtning och lämning (Bradshaw m.fl., 2024, s 117).

En annan studie beskriver hur rättssystemet hanterar barns uppgifter om en viss öppenhet för umgänge med en förälder parallellt med att ställa vissa krav för att säkerställa trygghet under umgänget. Barns uppgifter och uttryckta åsikter visade sig ofta ignoreras när rätten inte kan fastställa

rättslig skuld på grund av bristande bevis om övergrepp avseende en förälder, vilket riskerar att barnens trygghet inte prioriteras (Höjer & Röbbäck, 2009, s 675).

Eftervåld i vårdnad, boende och umgänges reglering

Studier visar att våldsutsatta mammor som genomgått vårdnadstvister blivit utsatta för våld i nära relation både innan och efter separationen (Archer-Kuhn m.fl., 2022, s 60). Barns umgänge med den våldsutövande pappan bidrar till en plattform för fortsatt våld mot kvinnan efter separationen (Forsell & Cater, 2015, s 346; Morrison, 2015, s 278). Majoriteten av de kvinnor som fortsatt blivit utsatta, utsattes främst för psykiskt våld och verbala kränkningar efter separationen. Detta våld framfördes främst över telefon (Archer-Kuhn m.fl., 2022, s 60; Morrison, 2015, s 278). Andra kvinnor blev även fortsatt utsatta för fysiskt våld efter separationen och dessa fysiska påhopp skedde oftast vid umgängesöverlämningar. Detta innebär att barns fortsatta umgänge med en våldsutövande förälder kan innebära fortsatt exponering av våld för barn (Morrison, 2015, s 278, 279).

Mammor som genomgått vårdnadstvister beskriver att dem i gemensamt föräldraskap med den våldsutövande pappan behövde hantera aspekten av att skydda sig själv och sina barn och sina barn. Parallellt med detta behövde de även hantera verbalt och fysiskt våld mot dem själva och mot barnen (Archer-Kuhn m.fl., 2022, s 60).

I en intervjustudie där barn berättar om sina erfarenheter beskriver 3 av 18 barn att de blivit utsatta för fysiskt våld, och en majoritet för psykiskt våld av den våldsutövande föräldern (Morrison, 2015, s 280). Våldsutsatta kvinnor är även rädda under domstolsprocessen för att den våldsutövande mannen skulle fortsätta utsätta barnen för både fysiskt och sexuellt våld (Rogers Quinlan, 2025, s 9). Dessa mammor har även uttryckt oro för deras barns välmående under umgängestillfällen med den våldsutövande föräldern efter domstolsprocessen (Morrison, 2015, s 278).

Efter en separation kan en våldsutövare stämma in till domstol för vårdnad, boende och umgängesfrågor i syfte av att förlänga separationsprocessen. Detta för att bibehålla kontakt med den våldsutsatta avseende föräldraskap och umgängesreglering (Archer-Kuhn m.fl., 2022, s 61). Många våldsutsatta mammor berättar att de våldsutövande papporna använde sig av familjedomstolen som hämnd efter separationen för att kränka deras moderskap, få rätt till umgänge och vårdnad för barnet och för fortsatt kontakt med mamman (Vivienne, 2017, s 191). Som en konsekvens kan vårdnadstvister skapa möjlighet för våldsutövaren att fortsätta utöva makt och våld mot den våldsutsatta (Archer-Kuhn m.fl., 2022, s 61).

Metod

Forskningsansats

Denna studie baseras på en kvalitativ ansats och vi använder oss av en kvalitativ innehållsanalys för att undersöka tingsrätten och hovrättens resonemang kring barnets bästa i mål rörande vårdnad, boende

och umgänge, där det förekommit våld inom familjen. En kvalitativ innehållsanalys innebär en systematisk bearbetning av texter, där syftet är att söka efter de bakomliggande teman i det material som analyseras (Bryman, 2018, s 677). Därav har vi valt att bedriva denna studie kvalitativt där fokus vid analysarbetet ligger på orden i texten istället för antalet i siffror, som vid en kvantitativ forskningsansats (Bryman, 2018, s 454). Vår studies empiriska material utgår enbart ifrån domar från Sveriges tingsrätter och hovrätter. Tingsrätten är den första instansen som fattar det första beslutet (*Rättegångsbalken* [RB], 1942:740, 1 kap. 1 §). Väljer någon av parterna i ärendet att överklaga tingsrättens beslut kan ärendet prövas i hovrätten (RB, 49 kap. 1 §).

Vi är medvetna om att man inte helt kan förbise teorier samt tidigare forskning vid analysarbetet, men vår avsikt har varit att analysen av domarna ska ske induktivt (Alvehus, 2023, s 141, 142). Vi har stegvis kodat vår data och vidare skapat en tematisering utifrån våra koder. Kodningen har syftat till att hitta de mest centrala teman i domarna och skapa en första reducering av materialet. Vidare ämnar tematiseringsprocessen att se kodernas samband och integrera koderna till större och mer omfattande teman (Hjerm m.fl., 2021, s 37, 40). Processen av kodning samt tematisering ger oss som skribenter möjlighet att kunna dra slutsatser utifrån vårt empiriska material (Hjerm m.fl., 2021, s 41).

Urval och Avgränsningar

Denna studies empiriska urval omfattas av domar från alla Sveriges hovrätter (HR) samt kompletterande domar från ett antal tingsrätter (TR) i Stockholmsområdet. Vi har fått tillgång till HR domar via vår högskolas databas JPsocialnet både från år 2024 samt 2025 för att möjliggöra jämförandet efter den reviderade lagstiftningen i föräldrabalken (FB). Antalet domar från HR 2025 har varit begränsat och vi har utifrån detta valt att komplettera empirin med domar från tre TR inom en HR region för att bredda omfattningen av vår data. Valet av dessa domar motiverar vi med att dessa TR var närmast geografisk för oss skribenter. Vi har valt att begära domar rörande vårdnad boende och umgänges (VBU) mål från dessa tre tingsrätter för att möjliggöra omfattande data från olika stadsdelar samt att dessa enbart gav möjlighet för 9 domslut vardera utan kostnadstillägg.

Vid screening av totalt inhämtade domar är ett antal exkluderade utifrån kriteriet av att omfattas av våldsuppgifter enligt vår definition av de olika våldsförbuden. Totalt antal domar från 2024 och 2025 samt antalet domar från HR respektive TR redovisas i tabellen nedan.

Domar från 2024	Domar från 2025
Totalt antal domar inhämtade från HR: 95	Totalt antal domar inhämtade från HR: 15
Antal domar från HR efter screening av våldsuppgifter: 54	Antal domar från HR efter screening av våldsuppgifter: 10
Antal inhämtade kompletterande domar från TR: 0	Antal inhämtade kompletterande domar från TR: 57
	Antal domslut från TR efter screening av våldsuppgifter: 10
Totalt antal inkluderade domar: 54	Totalt antal inkluderade domar: 20

Vi har använt oss utav de domar vi fått tillgång till från 2025 och har därmed valt att utöka vårt empiriska material från 2024 för att bredda mängden data. Vi är medvetna om att vi på grund av bristande antal i domar från 2025 inte har samma möjlighet att dra slutsatser som för domarna från 2024.

Vår studie syftar till att undersöka hur domstolen resonerar avseende *uppgifter om våld*, vi har därmed inte avgränsat våldsuppgifter som är rättsligt bevisade. Vid uppgifter om våld i VBU mål ska en riskbedömning göras, och i fall där riskbedömningen avser risk för att barnet i fråga far illa så ska detta väga tungt för dombeslutet (*Nya vårdnadsregler*, Prop. 2005/06:99, s 41). En sådan riskbedömning genomförs oftast av familjerätten på uppdrag av TR och bör därför refereras till i domen. Utifrån detta har vi valt att inte inkludera familjerättens utredningar i vårt empiriska material, därtill att familjerättens utredningar råder under sekretess.

Utifrån vår erfarenhet av familjerättsliga ärenden så vet vi att potentiella våldsuppgifter inte framkommer i domar där föräldrarna kommit överens vid en muntlig förberedelse eller huvudförhandling. I dessa domar är dokumentationen liten och framför oftast enbart att föräldrarna har kommit överens och att det är till barnets bästa. Utifrån detta finns det risk för att sorteringen av vårt empiriska material begränsas, och att vi exkluderar domar där det inte framkommer våldsuppgifter i dokumentet, men att det kan ha framkommit i ärendet ändå.

Förförståelse

En av oss studenter har under sin verksamhetsförlagda utbildning varit verksam på familjerätten och har vidare timanställning parallellt med uppsatsskrivandet. Detta innebär att en utav oss har professionell erfarenhet och besitter en förförståelse av att tingsrätten i låg utsträckning beaktar våldsuppgifter där det inte framkommer rättsliga bevis. Vår gemensamma utbildning på högskolan har även bidragit till en värderingsmässig utgångspunkt för oss båda studenter, som avser att barns behov av skydd mot våld är överordnat kontaktpincipen, och bör i större utsträckning tillämpas i rättsliga processer avseende barn. Utifrån fallet av Tintin samt tidigare skrivelser i FB avseende kontaktpincipen har vi båda en förförståelse av att domstolen beaktar lagstiftning i första hand och inte besitter kunskapen om våld i nära relation och dess konsekvenser för att göra en riskbedömning

utifrån barnets behov av skydd mot våld.

En forskares förförståelse kan vara både en styrka och en möjlig påverkan på analysens neutralitet (Alvehus, 2023 s 140, 141). Vi ser att det är en fördel och en styrka att vi besitter denna förförståelse men även att det är till fördel att vi är två som skriver denna uppsats vilket möjliggör att vi kan bredda våra perspektiv och dela reflektioner.

Forskningsetiska överväganden

Vår studie baseras på en kvalitativ innehållsanalys och därmed inte en direkt kontakt med intervjupersoner. De texter som vi har analyserat är dessutom offentliga handlingar som privatpersoner har rätt och tillgång till att begära ut. Det finns tillfällen då en forskare inte bör analysera viss sorts data oavsett om den är fritt tillgänglig, utifrån att de kan innehålla känsliga uppgifter (Eldén, 2020, s 129). Då VBU mål kan innebära känsliga uppgifter om exempelvis våldsutsatthet, brist i omsorg med mera så är vi medvetna om att dessa domar kan innefatta känsliga uppgifter. Eftersom handlingarna är offentliga kan vi inte fråga om samtycke till inblandade parter för att få möjlighet att analysera deras domar. Detta menar vi även är en forskningsetisk aspekt utifrån att de berörda i studiens empiri inte valt eller samtyckt till att bli studerade.

Då studien inte omfattas av intervjuer och vi inte haft någon direkt kontakt med människor har vi inte inhämtat samtycke, vilket är i enlighet med *lag om etikprövning av forskning som avser människor* (2003:460), 3 §. För att anpassa studiens empiri i så stor mån som möjligt att vara konfidentiell och icke identifierbar har vi inte benämnt vilka domstolar empirin omfattas av. Vi har även valt att behandla och spara handlingarna på ett säkert sätt. Den data som samlas in för en studies ändamål ska enbart behandlas för just detta och sparas säkert så att andra utomstående inte kan ta del av dessa (Bryman, 2018, s 171). Utifrån detta kommer vi att spara domarna lokalt på våra datorer och endast vi som skriver denna uppsats följt av handledare och eventuellt examinator kommer att ha tillgång till de. Efter färdigskrivna och godkända uppsats kommer allt datamaterial att raderas.

Vetenskapsrådet (2024, s 77) skriver att en studies data bör publiceras och presenteras på ett rättvist, transparent samt anständigt sätt parallellt som att kraven på konfidentialitet uppfylls och att skyddsintresset tas hänsyn till. Vår studie kan inte garantera total konfidentialitet i skrift för alla inblandade parter i de domar vi begär ut, då det finns möjlighet för studiens läsare att efterforska detaljer i vår data. Vi kan dock garantera aidentifiering av namn och övriga personuppgifter, genom att exempelvis justera citat och benämna parterna för mamman, pappan och barnet istället för deras namn eller initialer.

Med hänsyn till konsekvensetik kan en studie innebära inskränkning i människors privatliv men kan likväl anses vara rätt om studien bidrar till kunskap och nytta (Eldén, 2020, s 52). Liket detta kan vår studie innebära risk för eventuell spridning av känsliga uppgifter, dock hävdar vi att denna studies nytta väger tyngre.

Tillförlitlighet och generaliserbarhet

För att stärka vår studies tillförlitlighet och äkthet har vi valt att använda oss av Guba och Lincolns kriterier för kvalitativa studier, alltså tillförlitlighet och äkthet (Bryman, 2018, s 468, 469). Dessa två grundläggande kriterier är särskilt användbara då man ska bedöma kvaliteten på studier och utgår från följande delkriterier vilka är, *trovärdighet, överförbarhet och pålitlighet*. För att uppnå trovärdighet i vår studie har vi genomfört en tematisk kodning av vår empiri där vi var och en har analyserat materialet individuellt innan vårt eget resultat presenterats för varandra. Detta för att minska risken för att tolkningar av materialet påverkas av vår förförståelse. Trovärdighet innebär att resultatet av empiri som i detta fall utgörs av domslut kan spegla den sociala verkligheten. Ett annat sätt är att en annan forskare skulle av samma material och data få fram liknande resultat (Bryman, 2018, s 468). Även om vår tolkning formas av våra personliga erfarenheter har vi hanterat materialet på ett sätt där den som läser vår studie ska kunna förstå att vi tolkat och analyserat domarna utifrån teoretiska utgångspunkter som vi redogör för i teoriavsnittet. Eftersom vår studie fokuserar på ett begränsat antal domar kan vi inte heller generalisera det till att den sociala verkligheten ser ut på samma sätt överallt och i alla olika domstolsmål. Vår studie kan inte generaliseras till en större population men kan ge läsaren en inblick i hur domar kan se ut och motiveras.

Pålitligheten har vi försökt säkerställa genom att stegvis och detaljerat dokumentera hela studiens forskningsprocess, från urval, forskningsfrågor till analys av empiri och tolkningar. Under metodavsnitt redogör vi även för vilka val vi gjort, vilka metoder som används och hur datainsamlingen gått till. Vi redogör vidare för en metodkritisk diskussion efter redovisat resultat och analys. Vi har genom transparens gjort det möjligt för att andra forskare och studenter ska kunna granska alla delar (Bryman, 2018, s 469). Dessutom är vi till fördel två studenter som skriver ihop där vi har fungerat som granskare för varandra, vilket stärker pålitligheten.

Genom att följa ovan nämna kriterier och följa Guba och Lincolns äkthetskriterier har vi strävat efter att försöka ge en tydlig och objektiv bild av tingsrätten och hovrättens resonemang vid vårdnad, boende och umgängesfrågor när det förekommit våld inom familjen. Vi är medvetna om att det inte går att få en hel objektivitet i kvalitativ forskning men har i detta avsnitt redogjort för vår förförståelse därmed strävat efter transparens och tydlighet (Bryman, 2018, s 471).

Teoretiska utgångspunkter

Denna studies teoretiska utgångspunkter avser två perspektiv ur socialkonstruktivismen.

Socialkonstruktivism innebär att delar av världen skapats till objektiva fakta utifrån mänsklig överenskommelse (Searle, 2013, s 1). Socialkonstruktivism handlar om att företeelser är socialt konstruerade i mötet med andra. Människor har en betydande roll i vad som konstrueras, hur detta konstrueras samt vem som konstruerar fenomenet (Sohlberg & Sohlberg, 2019, s 311, 312). Denna studie baserar resultat avsnittet på *epistemisk orättvisa* samt *makt och vetande, diskurser och styrning* som tar avstamp i den socialkonstruktivistiska teorin.

Epistemisk orättvisa

I denna studie tillämpas perspektivet av epistemisk orättvisa. Begreppet epistemic injustice, med den svenska översättningen epistemisk orättvisa, myntades av filosofen Miranda Fricker. Epistemisk orättvisa innebär orättvisor som uppstår mellan människor i deras roll som bärare, förmedlare eller mottagare av kunskap. Det innebär vidare att vissa människor utifrån faktorer såsom klass, etnicitet, kön eller psykisk ohälsa blir systematiskt osynliggjorda eller misstrodda (Fricker, 2012, s 1318). Epistemisk orättvisa är ett omfattande begrepp som tar fasta vid flera aspekter. Fricker benämner bland annat *vittnesorättvisa* (testimonial injustice) och *hermeneutisk orättvisa* (hermeneutical injustice) som denna studie tar fäste vid.

Vittnesorättvisa

Vittnesorättvisa innebär att en människas utsaga anses som mindre trovärdig till följd av att lyssnarens fördomar påverkar dennes bedömning av situationen. Detta kan exempelvis innebära polisens kontroll av en ung svart man där polisens rasistiska fördomar påverkar dennes uppfattning om mannens trovärdighet. Detta resulterar i att polisen ger ett fördomsfullt bemötande av mannen och att hans trovärdighet minskar till följd av fördomarna. Vittnesorättvisa omfattas av ett spektrum där trovärdigheten minskar i mindre eller högre utsträckning (Fricker, 2012, s 1319). Vittnesorättvisa kan appliceras på domstolsprocesser gällande VBU mål där våldsuppgifter framkommer utifrån hur en part anses vara trovärdig. En våldsutsatt kan utsättas för vittnesorättvisa i en domstolsprocess när domstolen lyssnar på dessa utsagor fördomsfullt. Detta kan innebära att en våldsutsatt kvinna inte anses vara trovärdig i sin berättelse utifrån en könsaspekt där hon anses vara *känslostyr*d eller *överdriven*. Vidare kan normen av att män inte blir utsatta för våld av kvinnor även anses som vittnesorättvisa. Att parterna är i en rådande konflikt gällande VBU frågorna kan även ses som ett motiv för att trovärdigheten minskar. Vittnesorättvisa kan även appliceras på vilken klass någon tillhör och kan exempelvis innebära att en person ses som mer trovärdig om en har en högre utbildningsnivå eller ett arbete som innefattar hög lön och status. Även hur en tar sig kan påverka trovärdigheten och om exempelvis en våldsutövare håller sig lugn och rationell under en domstolsförhandling kan denne ses som mer trovärdig. Även barn kan utsättas för vittnesorättvisa om dennes uppgifter om våldsutövning inte tas på allvar utifrån barnets ålder.

Hermeneutisk orättvisa

Hermeneutisk orättvisa är ett fenomen som avser ett misslyckat, eller delvis misslyckat försök att kommunicera en erfarenhet. Hermeneutisk orättvisa inträffar när en person som redan är hermeneutiskt marginaliserad (hermeneutically marginalized), vilket innebär att personen har bristande tillgång till språklig kunskap för att kunna förmedla en erfarenhet eller upplevelse, hamnar i ett underläge i fråga om trovärdighet gällande sina erfarenheter. Likt vittnesorättvisa omfattas hermeneutisk orättvisa av olika grader av orättvisor utifrån hur stort detta missförstånd är, vilket kallas för intern variation (internal diversity). Det innebär nivån av förståelse av en erfarenhet både från berättaren själv och för

lyssnaren. Graden av intern variation kan beskrivas i tre olika dimensioner. Den första dimensionen innebär att berättaren själv inte förstår sitt tal om sin erfarenhet och inte heller lyssnaren. Den andra dimensionen medför att individen själv förstår men inte lyssnaren. Den tredje dimensionen avser att samhället inte utvecklats språkligt nog för att skapa förståelse för vissa människors erfarenheter (Fricke, 2012, s 1319). I vår analys av domar menar vi att perspektivet av hermeneutisk orättvisa kan vara en gynnsam tolkningsram för att undersöka vems utsagor som blir trovärdiga utifrån människors tillgång till att begreppsligt beskriva deras erfarenheter av våldsutsatthet. Med hermeneutisk orättvisa som tolkningsram kan denna studie undersöka språkliga och strukturella begränsningar av hur domstolen tar emot, förstår och kategorierar människors berättelser om våldsutsatthet.

Makt och vetande, diskurser och styrning

Foucault teori om makt och vetande, diskurser och styrning kan ibland vara svåra att använda i en empirisk forskning, då den kan vara för abstrakt och svår att konkretisera. Vi finner ändå denna teori användbar i vår analys av domar eftersom den ramar in Frickers perspektiv av epistemisk orättvisa. Genom att vi kombinerar både Foucaults teori om makt och kunskap med Frickers perspektiv av epistemisk orättvisa kan vi förklara den diskursiva makten och dess konsekvenser i domstolens bedömningar vad gäller barnets bästa. Tre nyckelbegrepp i Foucaults teori är makt och vetande, diskurs och styrning och handlar om hur det påverkar oss i både hur vi ser på verkligheten och hur vi förstår den. Enligt Foucault utövas makt genom språk och institutioner samt hur normer formar hur vi ser på sanningen (Davidsson, 2022, s 162). Diskurs innebär enligt Foucaults mening ett återkommande sätt att tala om ett fenomen som sedan sätter ramar för vad som kan sägas och vad som ska uteslutas (Davidsson, 2022, s 164). I våra domar återkommer det till exempel diskurser som hög konfliktnivå och bristande samarbetsförmåga som osynliggör våldet.

Vidare har vi *makt och vetande* som bland annat innefattar familjerättens vårdnadsutredningar som sätter ramar för en sanning, men också läkarintyg och polisanmälningar som vägs in i besluten som bevismaterial. Föräldrarna förväntas vara och bete sig på ett sätt för att bedömas som samarbetsvilliga och lämpliga vårdnadshavare. Det tredje nyckelbegreppet som är *styrning* kan i kombination med detta förklaras hur människors beteende och självuppfattning formas utan tvång. I stället formas det genom normer och välfärdssystemet (Davidsson, 2022, s 168). Till exempel fungerar *styrning* inte från outalade förväntningar utan också tillsammans med en medveten kombination av frihet. Föräldrar anses vara fri till att fatta sina egna beslut och har en skyldighet att ansvara över sina barn, samtidigt hålls de ansvariga för att nå upp till normerna. Normen i detta fall är att man visar att man är en god förälder, och som tar ansvar genom att ha förmågan till att samarbeta. Socialtjänsten FREDA-riskbedömningar används också som en form av styrning för att mäta en viss normal skala. Till exempel att den ena föräldern försöker styra sig själv genom att formulera sin utsaga på ett sätt som passar in i bedömningarna både från socialtjänsten och domstolen.

Resultat och analys

I följande avsnitt framkommer resultat samt analys av studies empiri. Resultaten presenteras i en tematiserad form. De teman som vi har identifierat är *samarbete eller konfliktnivå som grund för gemensam vårdnad, barnets bästa vid bedömningen av umgängesstöd, vikten av familjerättens utredning och domstolens makt, domstolens resonemang om våldsuppgifter samt tillämpning av reviderad lagstiftning från 2025.*

Samarbete eller konfliktnivå som grund för gemensam vårdnad

I flera av de analyserade domarna från 2024 och 2025 framkommer det att domstolen beaktar god samarbetsförmåga mellan föräldrarna som en grund förutsättning för gemensam vårdnad. När samarbetet är bristfälligt eller att konfliktnivån är för hög, anses ensam vårdnad vara det mest lämpligaste att besluta om för barnets bästa. I domarna argumenterades det för bristande samarbetsförmåga eller hög konfliktnivå i större utsträckning än om de våldsuppgifter som framkommit. Domstolen har i majoriteten av domarna från både 2024 samt 2025 benämnt frasen *bristande samarbetsförmåga* eller *hög konfliktnivå* när de talar om parternas förhållande eller någon specifik händelse. Detta tyder på att domstolen har en tendens att förminska våldsuppgifter genom att istället använda mer nedtonade begrepp som samarbetsbrist eller hög konfliktnivå. Enligt vår definition av olika våldsformer kan flera av de beskriva utsagorna från parterna klassas som våld. Exempelvis i (dom, nr 1) där det framkommer våldsuppgifter från både mamman och pappan så beskriver domstolen i dess motivering att konfliktnivån är hög och att parternas förmåga att samarbeta i framtiden inte kommer att fungera. Domstolen skriver följande:

Det står klart att parterna har en hög konfliktnivå och att de saknar tillit till varandras föräldraförmågor. [pappan] och [mamman] befinner sig långt ifrån ett välfungerande föräldrasamarbete. ... Hovrätten bedömer deras förmåga att i framtiden lösa frågor som rör deras barn utan att det påverkar dem på ett negativt sätt som liten. Omständigheterna är därmed sådana att det saknas förutsättningar att förordna om gemensam vårdnad. Detta innebär att vårdnaden ska anförtros en av föräldrarna ensam. (dom, nr 1).

Analysen har visat att domstolen främst motiverar sitt beslut med samarbetssvårigheter istället för uppgifter om våld och att dessa samarbetssvårigheter ofta används som grund för ensam vårdnad. Detta visas även i ett annat domslut där mamman framfört uppgifter om våld från pappan. I domstolens motivering benämns hennes uppgifter om våld kort men desto mer om parternas icke förmåga att samarbeta. Utifrån detta ser vi ett mönster att domstolarnas motivering i majoriteten av fallen är att bristande samarbetsförmåga är överordnat potentiella våldsuppgifter utifrån deras motivering av barnets bästa. Domstolen menar på att föräldrarnas oförmåga till att kunna samarbeta kring frågor som rör barnet gör att de inte kan sätta barnet i fokus och att det därmed inte är till barnets bästa.

Ytterligare ett citat taget ur (dom, nr 2), framkommer det uppgifter om sexuella övergrepp mot barn. Trots detta är det inte våldsuppgifterna som lyfts fram som en grund för ensam vårdnad, utan föräldrarnas konfliktnivå och samarbetsförmåga.

Tingsrätten finner att förutsättningarna för gemensam vårdnad saknas. [Pappan] och [mamman] har inte förmågan att sätta barnets behov främst eller att ta gemensamt ansvar i frågor som rör barnet. Förhållandet mellan föräldrarna är ovanligt infekterat och motsättningarna har funnits under lång tid. Förmågan till samarbete och kommunikation brister. (dom, nr 2).

Det som är anmärkningsvärt är att mamman uppger att pappan har utsatt deras gemensamma barn för sexuella övergrepp, vilket pappan förnekar. Mamman och pappan nämner att de inte kommer att tillgodose den andra föräldern vare sig umgänge eller dela information om barnet. Domstolens motivering till att det inte finns förutsättningar för en gemensam vårdnad är på grund av konfliktnivån och den bristfälliga samarbetsförmågan. Domstolen beskriver också att

Av utredningen framgår att [barnet] inte har mått bra. Han har i olika sammanhang uttalat sig på ett sätt som inte framstår som normalt för ett barn. Han har även agerat på ett sätt som gör att det ligger nära till hans att uppfatta agerandet som sexuellt betingat. (dom, nr 2).

Barnet i detta mål är placerad och vårdas enligt LVU och det framkommer att han trivs bra i familjehemmet. Det som domstolen inte kan konstatera i domen är om barnet har varit utsatt för sexuella övergrepp eller om barnets mående är en konsekvens av förädlarnas konflikt, därav motiveras ensam vårdnad anförtros mamman då hon visat sig vara lyhörd till LVU vården och att pappan inte har gjort det. Pappan anses i denna dom inte kunna tillgodose barnets behov av trygghet och stabilitet på samma sätt som mamman kan. Det som är framträdande här är att domstolen inte riktigt analyserar och problematiserar barnets beteende och uppgifterna om sexuella övergrepp. Istället benämns bristande samarbetsförmåga avgörande för beslutet om ensam vårdnad.

Utifrån Foucaults teori om diskurs kan begreppen som *samarbetsförmåga* och *konfliktnivå* styra den juridiska diskursen i liknande mål. Begreppen sätter ramar för vad som tar mest plats och utrymme i resonemanget om barnets bästa medan våld osynliggörs eller används sekundärt i argument (Davidsson, 2022, s 164). Vi kan även förstå (dom, nr 2) genom Foucaults teori om styrning, där mamman ges ensam vårdnad på grund av att hon haft förmågan att inte motsätta sig LVU vården. Om situationen varit tvärtom, om pappan varit den som visat god samarbetsförmåga och varit lyhörd för LVU vården så kanske bedömning sett annorlunda ut. Foucault menar på att människor styrs på olika sätt och mamman i detta fall vet om att om hon motsätter sig vården för vad som anses vara barnets behov kan hon mista vårdnaden. Utifrån epistemisk orättvisa kan vi kan vi förstå detta som vittnesorättvisa och ett exempel på hur våldutsattas utsagor ges mindre betydelse till följd av kön eller

vad som anses vara normativa uppfattningar (Fricker, 2012, s 1319). Till exempel att domstolen inte lägger stor vikt vid våldsuppgifterna i motiveringen kan förstås genom vittnesorättvisa, där mammans utsaga inte väger tungt till följd av kön. Domarna från både 2024 och 2025 motiverar i hög grad för bristande samarbetsförmåga eller hög konfliktnivå som grund för ensam vårdnad i högre utsträckning än våldsuppgifter. Detta väcker frågor om och hur domstolens tolkning av barnets bästa alltid beaktar risker och skyddsbehov för barnet i en tillräcklig utsträckning. Vi har även sett ett mönster av att motiveringen för vem som tillerkänns ensam vårdnad är den föräldern som barnet har främst anknytning till eller eventuellt den förälder där barnet sedan innan har sitt stadigvarande boende.

Barnets bästa vid bedömningen av umgängesstöd

Av de analyserade domarna från 2024 är begreppet barnets bästa ett vanligt återkommande motivering i beslut rörande VBU. I de mål där umgänge med umgängesstöd varit på frågan har domstolen ofta prövat om det finns en förutsättning för att umgänget inom en överskådlig tid ska övergå till ett normalt umgänge. Med ett normalt umgänge menas ett umgänge utan stöd från socialnämnden. Om det är så att domstolen bedömer att det inte är möjligt med ett normalt umgänge inom ett år, väljer de ofta att inte reglera något umgänge alls i domen. Till exempel nämns detta i (dom, nr 3) “ Umgänge med umgängesstöd är avsett att fungera som en övergångslösning, vilket betyder att det endast kan beslutas i de fall umgänge efter en viss tid bedöms kunna övergå till att ske utan sådant stöd”.

Begreppet normalt umgänge fungerar som en slags gränsdragning för vad som beaktas som barnets bästa. Det som träder fram i analysen är också att barnets bästa i dessa fall ofta fyller en mening som är kopplat till föräldrarnas framtida samarbetsförmåga eller om det finns en möjlighet för ett normalt umgänge. Barnets bästa bedöms alltså inte bara utifrån barnets behov här och nu utan även långsiktigt. Domstolen tenderar dock att motivera till generella bedömningar om vad som anses vara barnets bästa istället för att benämna eller erkänna våldet som ett hinder för ett umgänge.

I en av domarna (dom, nr 4) framkommer det uppgifter om våld där mamman beskriver att barnen bevittnat våld från pappan gentemot henne. Det framkommer att barnet och mamman lever med skyddad folkbokföring på grund av hotbilden från pappan. Det finns en pågående förundersökning hos polisen där pappan är misstänkt för olaga hot, olaga tvång och utpressning. Barnet har endast haft en sporadisk kontakt med pappan. Umgängestillfällena har varit två timmar långa, varannan vecka under övervakning av umgängesstöd. Trots detta beaktar domstolen inte i första hand riskerna, utan lägger tonvikt i övergången till ett normalt umgänge.

Ett umgänge som bedrivs under lång tid med umgängesstöd kan generellt sett inte anses vara till barnets bästa. Därför ska domstolen göra en bedömning av om det finns förutsättningar för att umgänget, efter en övergångsperiod med umgängesstöd, kan övergå till att bedrivs i former som inte är förenade med ett sådant förordnande. (dom, nr 4).

Domstolen hänvisar därmed till att det inte finns någon prognos för när skyddade personuppgifter kan upphöra samt när förundersökningen beräknas avslutas. Av den anledningen gör domstolen bedömningen att ett umgänge med umgängesstöd inte kan övergå till ett normalt umgänge inom en överskådlig tid och därmed regleras inget umgänge fysiskt i domen. Barnets bästa i detta fall grundar sig främst på umgängets framtida utveckling snarare än på barnets behov av skydd och trygghet.

I samma dom regleras ett digitalt videoumgänge med pappan en gång i veckan under en halv timme. Detta motiveras med att det är förenligt med barnets bästa eftersom barnets saknar välutvecklat tal anses barnets inte ha förmågan att röja vistelseorten. Det som framträder i denna dom är att domstolen resonerar mer kring barnets talutveckling och om barnet eventuellt riskerar att röja vistelseorten. Det som inte benämns är hurvida barnets känslomässiga trygghet påverkas positivt eller negativt av denna form av umgänge. Diskursen inom domstolen vad gäller barnets rätt till en god och nära kontakt med båda sina föräldrar tillmätas betydelse i högre uträkning än barnets skydd mot våld.

I en annan dom (dom, nr 5), framkommer det att barnet har haft ett videoumgänge med sin pappa, trots att det framkommit våldsuppgifter där pappan utsatt mamman för våld. De uppgifterna som framkommer i domen är att våldet inträffat för ett tag sedan och att pappan vart dömd. Enligt BBIC-utredningen från socialtjänsten framkommer det att det finns en risk att barnet far illa av fortsatt kontakt med pappa. De video inspelningar som åberopats som bevismaterial visar på barnets reaktioner i form av oro och stress samt att det framkommit motstånd från barnet vid umgänges tillfällerna.

Av rapporterna har visserligen framkommit att [pappan] har ett gott bemötande av och att han, vid de umgängestillfällena som kommit till stånd, gjort ansträngningar för att bygga upp en relation med [barnet]. Det har dock även framkommit att [barnet] har ett starkt motstånd mot att genomföra umgängestillfällena och att detta motstånd ökat allteftersom umgänget pågått. (dom, nr 5).

Domstolen motiverar i målet att det som har framkommit i utredningen är en djupgående konflikt mellan föräldrarna och att barnet far illa av både konflikten och umgänget "Detta kan inte avhjälpas med ett förordnande om umgängesstöd" (dom, nr 5). Fastän domstolen beslutar om inget reglerat umgänge, eftersom umgänget inte heller kan ske tillsammans med umgängesstöd hänvisar domstolen till att den tidigare våldutsatta mamman ska främja barnets kontakt med pappan.

"[Mamman] har ett stort ansvar för vilken bild av [pappan] hon förmedlar till [barnet] samt för att underlätta och uppmuntra [barnet] till att ha kontakt med [pappan]" (dom, nr 5). Domstolens resonemang kan uppfattas som en antydning om att mamman påverkar barnets inställning till umgänge med pappan.

Genom Foucaults teori om diskurs och styrning kan domstolens användning av begreppet normalt umgänge, samarbetsförmåga och kontaktprincipen förstås som en rättslig diskurs där vissa umgängesformer såsom videoumgänge värderas högre än barnets upplevelser. Detta sätter ramar för

vad som faktiskt anses vara ett korrekt handlande både vad gäller föräldrarna och domstolen. Mamman förväntas tillmötes gå kontaktprincipen och agera samarbetsvilligt och inte påverka barnet, trots det faktum att det finns uppgifter om tidigare våldsuppgifter och aktuell hotbild. Detta är ett exempel på hur makt utövas, inte genom tvång utan genom förväntningar som skapas och efterlevs (Davidsson, 2022, s 168). Detta visar att våldsutsattas berättelser nedtonas och minskar i trovärdighet. Att se detta i ljuset av epistemisk orättvisa kan vi förstå att mammornas utsagor om våld inte ges lika stor betydelse som barnets rätt till umgänge. Istället för att erkänna att barnets reaktioner vid umgängestillfällena beror på egna känslor och faktiska upplevelser antyder domstolen istället att mamman kan ha påverkat barnets upplevelser. Detta visar på en form av hermeneutisk orättvisa, där barnets upplevelser och reaktioner inte tillmäts betydelse i bedömningen (Fricker, 2012, s 1319). Att barnets visar reaktioner såsom stress och oro vid umgängestillfällena antas istället vara en påverkan av mamman och att mammans motiv ifrågasätts.

Det vi kan se av de analysen är att begreppet barnet bästa ofta fyller en funktion som bygger på framtida antaganden än barnets aktuella behov av skydd och trygghet. Umgänge med umgängesstöd benämns i domarna som en tillfällig lösning snarare än att det är ett skydd för barnet.

Vikten av familjerättens utredning och domstolens makt

Ett genomgående tema är att domarna från 2024 och 2025 benämnt att familjerätten bedrivit en vårdnadsutredning eller lämnat upplysningar i målet. I de flesta fall resonerar domstolens kring familjerättens förslag till beslut och i några fall beslutar domstolen i linje med familjerättens bedömning. Vår empiri visar att domstolen i större utsträckning beaktar familjerättens förslag till beslut i de fall där de föreslagit gemensam vårdnad och inte presenterat större risker mot en av parterna. I de fall där familjerättens förslag till beslut varit ensam vårdnad till en av parterna och icke reglerat umgänge med den andra har domstolen beaktat utredningen med större skepticism och ifrågasättanden. Detta mönster har främst visats i de fall där familjerättens motivering varit att det framkommer våld och att risken för fortsatt våld är hög. I dessa fall granskas bedömningarna kritiskt och domstolen tenderar att problematisera förslaget på grund av bristande rättslig bevisning. Detta speglas i citatet nedan från en av domarna från 2024 där domstolen ifrågasätter familjerättens bedömning utifrån avsaknad av rättslig bevisning.

Det finns inte heller något annat i utredningen som ger ett konkret stöd åt uppgifterna om våld och hot. Tingsrätten anser mot denna bakgrund att det är anmärkningsvärt att vårdnadsutredningen i målet som ett faktum utgår från att [pappa] bland annat har blivit hotad till livet av [mamma]. (dom, nr 6).

Vi kan fastslå att domstolen i nästan alla domar benämner att en VBU utredning har bedrivits av familjerätten, men att domstolens beaktan av dess förslag till beslut varierar utifrån rättslig bevisning om våld förkommit.

Enligt Foucault teori om makt och vetande kan vi förstå detta genom att exempelvis se hur rättslig diskurs tar tolkningsföreträde genom att domstolen ändå är den som fattar det slutgiltiga beslutet. Familjerättens kunskap och bedömningar baseras ofta på våldsutsattas berättelser men också riskbedömningar som inte går ihop med domstolens krav på rättslig bevisning men som ändå påverkar beslutet (Davidsson, 2022, s 162). I tidigare forskning framkommer att domstolar ofta har ett antagande om att det bästa för barnet är att barnet har en god och nära kontakt med båda sina föräldrar, vilket kan förklara domstolens ifrågasättande av familjerättens förslag om ensam vårdnad och icke reglerat umgänge (Höjer & Röbäck, 2009, s 677).

Kravet på rättsliga bevis och parternas trovärdighet

Ett övergripande tema avseende domarna från år 2024 samt 2025 är att någon form av rättsliga bevis behöver framföras för att våldsuppgifter ska betraktas som trovärdiga och motiveras i domen. I de flesta domarna nedtonas uppgifter om våld på grund av bristande bevisning. Domstolen skriver i de flesta fall att uppgifter om våld alltid ska tas på allvar och att en riskbedömning ska göras, men att “blotta påståendet” inte är tillräckligt för att det ska beaktas i domen.

Tidigare inträffat våld eller annat olämpligt beteende från en förälder mot den andra eller barnen är givetvis allvarligt och risken för sådana framtida händelser en viktig faktor vid bedömningen av hur vårdnaden och umgänget ska utformas. Blotta påståendet om att olika händelser har inträffat är emellertid inte tillräckligt. Den fråga hovrätten först har att ta ställning till är vad som närmare är utrett i dessa avseenden. (dom, nr 7).

I början av beskrivningen ovan framkommer medvetenhet av att uppgifter om våld ska beaktas vid en bedömning. Detta visar dock även att det läggs mer vikt på huruvida våldsuppgifterna är utredda eller rättsligt bevisade än att själva uppgiften i sig utgör en risk. I mål avseende VBU ska domstolen bedöma och fatta beslut utefter risken att barnet eller någon i barnets familj utsätts för våld eller övergrepp och inte i fall dessa uppgifter är fastställda i brottsmål. Domstolen ska enligt *Föräldrabalken* (FB, 1949:381), 6 kap. 2a § särskilt beakta om det finns *risk* för att ett barn eller någon annan i dess närhet utsätts för våld. Beskrivningen ovan skildrar hur de flesta domar som analyserats intar ett brottmålsperspektiv där dess beslut och bedömning redogör för om våld har hänt istället för risken för att det ska hända igen.

I (dom, nr 8) beskriver domstolen att de uppgifter som pappan uppgett avseende mammans våld mot barnen, inte visat på att mamman skulle vara en mindre lämplig boendeförälder. Domstolen för ett resonemang gällande våldsuppgifterna men bekräftar inte att våldet inträffat. Det resonemang som förs är att även om våldet har förekommit har det inte funnits indikationer på att våld inträffat under de senaste åren samt att våldet i sådana fall varit av mindre allvarligt slag. I denna dom framförs det våld

som benämns vara mindre allvarligt i dess slag vara uppgifter om att mamman smiskat ett av barnen på rumpan som resulterat i röda märken.

Vidare framkommer det att domstolen ifrågasätter våldsuppgifter där historien smått ändrats eller om de förvärrats vid de olika tillfällena som de berättas. I en annan dom, (dom, nr 9) från 2024 ifrågasätts mamman som uppgett sig vara våldsutsatt varför hon inte polisanmält våldet. När hon vidare under domstolsprocessen anmäler två händelser så ifrågasätts hennes motiv igen och hennes uppgifters bevisvärde anses vara lågt.

Inte heller i övrigt har det lagts fram någon utredning som ger något beaktansvärt stöd för [mammans] påståenden om våld. [Pappan] har i och för sig berättat om samma typ av våld som [mamman] redogjort för. Som nämnts ovan har dock hennes uppgifter inget högt bevisvärde. I sammanhanget saknar det inte heller betydelse att någon polisanmälan avseende det påstådda våldet inte skett förrän efter tingsrättens huvudförhandling och att förundersökningarna lagts ned omedelbart. (dom, nr 9).

I denna dom anser domstolen inte att mammans uppgifter om våld har ett högt bevisvärde trots att hennes uppgifter styrks av pappans utsagor. Domarna visar i hög utsträckning inget mönster av ökad trovärdighet gällande andra vittnen eller myndigheter som bekräftar deras uppgifter om våld.

Domstolen ifrågasätter även faktumet att parterna haft en relation med varandra under tidsperioden som våldsuppgifterna framkommer, och att detta även är ett motiv för att en part inte är trovärdig.

I enstaka fall har domstolen beaktat och erkänt uppgifter om våld i deras motivering. Exempelvis i en dom (dom, nr 10) konstaterar domstolen att en mamma varit utsatt för våld, trots att det saknas formell rättslig bevisning i form av polisanmälningar eller fällande domar. Istället grundar sig bedömningen på fotografier och sms konversationer från mamman till hennes vän. Detta hävdar domstolen bevisa att mamman varit utsatt för våld under parternas relationen. Denna typ av bevisning bedömdes i det aktuella målet som tillräckligt för att bedöma våldsutsatthet, vilket avviker från majoriteten av domar där rättslig dokumentation ofta krävs för ett sådant konstaterande. En annan dom (dom, nr 11) från samma år innehåller liknande uppgifter om våld, även där i form av fotografier som visar skador. I det fallet ansåg dock domstolen att bevisningen inte var tillräcklig för att slå fast att våld förekommit, med hänvisning till att en pågående polisutredning förhindrade domstolen från att ta ställning. I detta mål tilldelades mamman ensam vårdnad och pappan fick inget reglerat umgänge, men inte med motivering för våldsutsatthet utan för att mamman tillsammans med barnet bor på en skyddad adress och parterna hade ingen kontakt, vilket omöjliggör samarbete.

I (dom, nr 9) kan vi förstå utifrån epistemisk orättvisa att mamman i detta fall blivit utsatt för *hermeneutisk orättvisa*. Detta utifrån att hennes begreppsliga språkförmåga inneburit att hennes berättelser om våldsutsatthet har ändrats med tiden och har bidragit till minskad trovärdighet inför domstolen. Vidare kan mamman i detta fall varit utsatt för *vittnesorättvisa* i form av att hennes motiv av att polisanmäla två våldshändelser ifrågasätts på grund av rådande vårdnadstvist (Fricker, 2012, s

1319).

De senare två domarna, (dom, nr 10 & 11), behandlar likartat bevismaterial men resulterar i olika bedömningar av våldsutsatthet. Genom att analysera detta i ljuset av *vittnesorättvisa*, med särskilt fokus på etnicitet, blir det möjligt att ifrågasätta om fördomar kan ha påverkat trovärdighetsbedömningen. I det fall där våldsutsatthet erkändes framkommer det att pappan har syriskt ursprung. Utifrån teorin om vittnesorättvisa kan det tolkas som att hans utsaga tillmättes lägre trovärdighet på grund av etnisk bakgrund. Det vill säga att domstolen i högre grad var benägen att tro på våldsanklagelserna eftersom pappan rasifieras och därmed stereotypiskt kan förknippas med våld (Fricker, 2012, s 1319). Detta stämmer även överens med ett intersektionellt perspektiv där det finns en viss benägenhet att inte betrakta en svensk pappa som potentiell våldsutövare inom familjen, till skillnad mot en pappa med annan etnisk bakgrund där tendensen finns att enklare definiera honom som våldsam och förtryckande (Mattsson, 2021, s 180).

Domstolens resonemang om våldsuppgifter

Som tidigare nämnt återfinns mönster i de analyserade domarna av att omskriva våldsuppgifter till *bristande samarbetsförmåga* eller *hög konfliktnivå*. Ett återkommande tema är att domstolen inte erkänner uppgifter om våld har förekommit, och resonerar inte i någon större utsträckning till om det framkommer risker för att våld kommer att ske. Detta går att urskilja i (dom, nr 12) där mamman berättar om våldsutsatthet från pappan och bevisar detta utifrån att hon blivit beviljad och bott på skyddad boende, hon har polisanmält våldet och pappan är även tidigare dömd för misshandel mot henne. Trots tidigare våldsuppgifter om bland annat kontrollbeteende från pappan, erkänns han barnens stadigvarande boende. Mammans berättelser om våld, skyddat boende och oro för barnens trygghet bemöts mer restriktivt, och hennes utsaga verkar ha vägts mot pappas påståenden om mammas missbrukshistorik.

Ett annat exempel på detta är i (dom, nr 13) där mamman sagt att hon varit rädd för pappan med anledning av det våld han utsatt henne för under deras relation. Mamman beskriver att pappan vid ett tillfälle blivit våldsam och polisen kom till platsen samt att hon ansökt och blivit beviljats skyddad boende tillsammans med barnen. I detta fall benämner inte domstolen mammans uppgifter om våld i deras bedömning utan skriver att parterna för närvarande inte kan föra en "normal diskussion" med varandra och att polisen vid ett tillfälle har tillkallats. Händelsen som beskrivs, har mamman berättat att pappan blivit våldsam, vilket han själv bekräftar i sin utsaga. Utsagorna av händelsen från både mamman och pappan går i linje med denna studies definition av *materiellt våld*. I övrigt skrivs inget avseende mammans uppgifter om våldsutsatthet. Inte heller benämns faktumet av att pappan själv bekräftar att han tidigare är dömd för misshandel mot ett av barnen i domstolens motivering. I detta beslutar domstolen om att parterna ska ha fortsatt gemensam vårdnad för barnen.

Även i domar från 2025 används ord för att nedtona allvaret och tyngden av våldsuppgifter, och domstolen använder fortsatt samma begrepp som i domarna från 2024 även efter att den reviderade

lagstiftningen trätt i kraft. Detta berörs och framställs i följande citat:

Redan det förhållandet att [mamman] bor på skyddad adress talar starkt för att konfliktnivån mellan föräldrarna är hög och att de inte kan ta ett gemensamt ansvar i frågor som rör deras dotter, vilket krävs för att de ska kunna ha gemensam vårdnad. (dom, nr 14).

Att vara beviljad och bo på skyddad adress talar starkt för våldsutsatthet, trots detta beskriver domstolen att relationen mellan parterna omfattas av en hög konfliktnivå istället för våld.

Ett annat exempel ur en av de domar vi analyserat från 2024, (dom, nr 15), har det framkommit uppgifter om våld mot mamman och barnen från pappan. Enligt domstolen visar snabbupplysningar, vårdnadsutredningen samt journalanteckningar från socialtjänsten att det framkommer uppgifter om våld. Domstolen menar att socialtjänsten “varken kan bekräfta eller dementera uppgifterna om våld”. Uppgifterna som mamman lämnat anses vara vaga och detaljfattiga, våldet anses också ha skett för ett tag sedan. “Enligt Tingsrätten går bristerna i parternas samarbete och ansvarstagande utöver barnen på ett sätt som kan vara skadligt för de” (dom, nr 15). Domstolen hävdar även att parternas olika syn på våldet är en del av deras samarbetsvärigheter. Att parterna i detta fall har olika syn på våldet kan vara en del av samarbetsvärigheterna vilket leder till att domstolen beslutar om ensam vårdnad till mamman. Domstolen beslutar om ett reglerat umgänge med pappan och är tydliga med att barnen inte ska “avskräms” från sin pappa. Trots detta har vi kunnat se att domstolen tonar ner på våldet “det finns inte någon risk för att han fysiskt skulle skada barnen vid umgänge” fokus ligger mer på det fysiska våldet vid umgänge snarare än att titta på tidigare uppgifter om våld. Ett tydligt tema i flera av våra domar är tidspaspekten. När våldet i tid har inträffat har en stor betydelse för hur uppgifterna om våld benämns och beaktas i domstolens beslut.

Som tidigare nämnt är socialtjänstens roll, likt domstolen i VBU mål, inte att utreda om våld inträffat utan att bedöma risken för att våld i framtiden kan ske. I ovanstående dom kan det återigen urskiljas att domstolens resonemang gällande att socialtjänsten inte kan bekräfta eller dementera våld, kan tolkas som att de vill ha bevisning på att våld förekommit. Därmed intar domstolen perspektivet av att utreda brott istället för risken att våld kan förekomma.

I majoriteten av de domar vi har analyserat har vi sett att domstolar använder sig av mer eller mindre samma formuleringar vid domstolens beslut när våldet inte är rättsligt bevisat. En återkommande formulering är följande citat “Det finns inte heller något annat i utredningen som ger ett konkret stöd åt uppgifterna om våld och hot”. (dom, nr 16).

I vissa fall har vi sett att domstolen, när det framkommit uppgifter om våld, tydligt har resonerat kring våldet samt vägt in socialtjänstens bedömningen och andra sakkunnigas uttalanden. I en av domarna där våldsuppgifter framkommit och barnen via barnsamtal kommit till tals har domstolen beskrivit “att det framkommer av utredningen från socialnämnden risk för att pappa utsätter mamma för fortsatt våld eller kränkning” (dom, nr 17). Vidare beskriver domstolen “sammantaget anser

tingsrätten att det som framkommit i målet- trots att pappa inte är dömd för brott- innebär att det finns en risk att mamma utsätts för våld”(dom, nr 17).

I (dom, nr 12) tyder det på att mammans uppgifter om våld inte har fått samma epistemiska tyngd i rättsens bedömning på grund av pappans uppgifter om mammans tidigare missbruksproblematik. Detta trots att det framkommer uppgifter om att även pappan har missbrukshistorik. Denna bedömning av trovärdighet riskerar att osynliggöra våldet och därmed försvaga rättsens förmåga att tillgodose barnets bästa. *Vittnesorättvisa* i detta fall kan kopplas till både könsaspekten av att vara kvinna och våldsutsatt samt marginaliserad utsatthet utifrån tidigare missbruksproblematik (Fricker, 2012, s 1319).

Vidare finns uttryck för *hermeneutisk orättvisa* i (dom, nr 14) där domstolen talar för *hög konfliktnivå* istället för *våld*, med hänsyn till att mamma i detta mål bor på skyddad adress. Valet av ord, i detta fall, *konfliktnivå*, talar för att det är parternas gemensamma ansvar att konfliktnivån är hög och att gemensam vårdnad i detta fall inte kommer att fungera. Denna feltolkning innebär att den våldsutsatta förlorar möjligheten att få sin erfarenhet begriplig och erkänd, vilket är kärnan i *hermeneutisk orättvisa* (Fricker, 2012, s 1319).

Tillämpning av reviderad lagstiftning från 2025

Som tidigare nämnts har revideringar i FB skett och började träda kraft från och med 1 januari 2025. Vi har jämfört domar från 2024 och vidare 2025 för att se om lagen tillämpats och se till eventuella skillnader i utslag och motivering. Vår empiri visar att kontaktprincipen fortfarande framstår som väsentlig i domstolens resonemang och i vissa domar hänvisar domstolen till barnkonventionen, eller att kontaktprincipen i sig är viktig. Nedan följer citat taget ut en dom från 2025.

Att barnets bästa ska vara avgörande för alla frågor om vårdnad, boende och umgänge framgår av 6 kap. 2 a § föräldrabalken. Denna bestämmelse har ändrats den 1 januari 2025. Av bestämmelsen framgår inte längre uttryckligen att det ska fästas avseende särskilt vid barnets behov av en nära och god kontakt med båda sina föräldrar. Lagstiftaren har därigenom markerat att behovet av kontakt med båda föräldrarna inte ska vägas mot risken för att barnet far illa. Det innebär dock inte att barnets behov av kontakt med båda föräldrarna saknar betydelse. Barnets rätt till sådan kontakt följer artikel 9.3 och 18 i FN:s barnkonvention. Om det inte kan förutses någon beaktansvärd risk för att barnet far illa ska behovet av en nära och god kontakt med båda föräldrarna i regel väga tungt vid bedömningen av barnets bästa. (dom nr, 18).

I domen ovan framkommer det våldsuppgifter från mamman. Detta våld beskriver hon som grovt, att barnet har bevittnat våldet mot henne och att barnet självt har även blivit utsatt av pappan. I detta fall motiveras pappan till att bli ensam vårdnadshavare med motiveringen till att barnet blivit placerat enligt LVU under tiden barnet bott hos mamman. I detta beslut har domstolen behövt väga mellan två allvarliga risker för barnet, gällande omsorgsbrister från mamman som socialtjänsten utrett eller förekomsten av våld ifrån pappan. Att besluta om ensam vårdnad för pappan kan i detta fall tolkas som

ett slags missförtroende till socialtjänstens arbete och bedömning av LVU vården. Det kvarstår en övertygelse om att det bästa för barnet är att vara under ansvar hos en biologisk förälder istället för att vårdas utanför hemmet, detta trots att det föreligger uppgifter om våld från pappan.

I andra domar från 2025 benämns den nya reviderade lagen utan tillägg från barnkonventionen eller annan benämning om att kontaktprincipen är viktigt att beakta. I dessa domar skrivs exempelvis följande formuleringar:

Sedan den 1 januari 2025 har förändringar i föräldrabalken trätt i kraft som bland annat syftar till att klargöra att barnets bästa ska bedömas genom en helhetsbedömning. Hänsyn ska tas till allt som rör barnets fysiska och psykiska välbefinnande och utveckling. ... I detta avseende ska särskilt beaktas behovet av en nära och god kontakt med föräldrarna aldrig kan väga tyngre än att barnet inte riskerar att fara illa. (dom, nr 19).

Domen från 2025 visar att motiveringarna om kontaktprincipen varierar. Å ena sidan framkommer det att domstolen tar hänsyn till den reviderade skrivelsen, å andra sidan gör man inte det.

Trots att domstolen sedan lag revideringen har nya skrivelser för att tillämpa lagen så beskrivs inte de våldsuppgifter som framkommit i domarna. Likt domarna från 2024 benämns våldsuppgifterna i begrepp såsom *hög konfliktnivå* eller *bristande samarbetsförmåga* i motiveringen även i domar från 2025. I ovanstående mål och i majoriteten av de domar där nya lagen skrivits ut har ensam vårdnad tilldelats den ena föräldern med motiveringen till att samarbetssvårigheterna är för stora. Det framkommer inget i domens motivering till andra specifika anledningar till varför ensam vårdnad erkänts till den ena föräldern. Det främsta som motiveras för är att det inte är för barnets bästa med gemensam vårdnad, men ingen vidare motivering till varför den ensamma vårdnaden tilldelas den ena förälder.

Metodkritisk diskussion

Studien hade kunnat motiveras att bedrivas kvantitativt för att få möjlighet till större omfattning av data och vidare göra studien mer generaliserbar. Vid en kvalitativ innehållsanalys av domarna har studiens innehåll gett direkt insyn i hur domstolen formulerar och motiverar deras beslut, men ger en viss begränsning i annat material för att ge förståelse för familjernas kontexter. Studiens metod har exempelvis blivit begränsad i att se till om domstolen gått i linje med familjerättens förslag till beslut i de domar där VBU utredningen inte resoneras kring eller inte benämns alls. Vidare har denna studie även begränsats i tillgång till när domar hänvisar till utredningar från socialtjänsten, polisutredningar eller till familjerättens utredningar. Studien har istället fått ta del av domstolens tolkningar och avvägandet utav de material som de haft tillhanda och utifrån det sett deras resonemang och motiveringar. Denna studies syfte och frågeställningar är även att undersöka domstolens resonemang

med hänsyn till barnets bästa, och utifrån det har resultat kunnat framställas utifrån det empiriska materialet av domar.

Diskussion

Denna studies analys visar tydligt att det råder en spänning mellan principen om barnets bästa och rättens hantering av våldsproblematik i VBU mål. Trots att barnets bästa formellt sett ska vara avgörande uppvisar resultatet av denna studie att det råder en viss inkonsekvens i hur våld beaktas i vårdnadsbedömningar. Vi har kunnat se ett tydligt mönster där domstolen tenderar att prioritera föräldrarnas samarbetsförmåga och konfliktnivå än våldsuppgifter i bedömningen av barnets bästa. Detta går till stor del i linje med tidigare forskning som visar att våldsuppgifter ofta omskrivs och nedtonas till begrepp såsom bristande samarbetsförmåga eller hög konfliktnivå (Röbäck, 2012, s 89, 90).

Foucaults teori om diskurser, där diskurs inte bara är ett sätt att tala om ett fenomen utan också ett något som producerar ett slags vetande, som sedan blir till grund för vad som är sant eller verkligt i en given situation. I detta fall är domstolen inte bara en del av rättsväsendet som tillämpar lagar och bestämmelser utan också en stor aktör som bidrar med att producera en sanning. Enligt Foucault innebär detta att diskurser skapar gränser för hur man ska handla samt vad som får och inte får sägas. Att våldet nedtonas och omskrivs innebär inte alltid att domstolen inte erkänner våldet, i många fall handlar det om att det inte finns någon formell bevisning. Detta gör att domstolen för att vara objektiva och neutrala, också får begreppet *våld* inom den rättsliga diskursen att inte inta lika stor betydelse för vad som anses utgöra risk eller skäl till begränsat umgänge (Davidsson, 2022, s 163, 164). Detta formar hur domstolen motiverar för sina beslut gällande VBU- mål, vilket även blir det som erkänns som legitim kunskap.

Utifrån studiens resultat och analys reflekterar vi över domstolens resonemang kring eventuella våldsuppgifter. Domstolens, liksom familjerättens roll, reduceras till att inta en opartisk roll i förhållandet till parterna i målet. Att benämna våldsuppgifter som *hög konfliktnivå* eller *bristande samarbetsförmåga* kan i praktiken fungera som en strategi att framstå som opartisk, men kan istället riskera förstärka partiskhet till den potentiella våldsutövarens fördel. Dessutom kan dessa begrepp skapa en bild av att båda parterna är lika ansvariga för deras "samarbetsproblem", vilket osynliggör de våld som framkommit. Detta kan vara en anledning till varför kvinnor känner sig begränsade i att berätta om sina våldsupplevelser vid domstolsprocessen. I många fall framkommer det att kvinnor brister i sitt berättande om våld och väljer istället att nedtona uppgifterna (Haselschwerdt m.fl. 2011, s 1706). Detta kan både ses som en epistemisk orättvisa där kvinnor inte anses trovärdiga, men det kan också förstås ur Foucaults teori om styrning. Att kvinnor nedtonar sina berättelser kan vara en konsekvens av den styrning som sker i domstolens normer och förväntningar. Makt utövas enligt Foucault inte bara genom tvång utan också genom omedveten påverkan, alltså genom *styrningsrationalitet*. Styrning handlar i detta sammanhang om att våldutsatta kvinnor redan är

formade av domstolens normer och eventuellt vet om, att om de berättar för mycket kan det enligt domstolen anses vara för hög konfliktnivå. Därav anpassar kvinnor sig frivilligt efter det som inom ramen för vad som är socialt och juridiskt accepterat (Davidsson, 2022, s 167, 168). Detta går att urskilja i exempelvis (dom, nr 2) där mammans lyhörddhet för LVU vården av sitt barn kan bevitnas som ett sett för henne att vara anpassningsbar inför rätten.

Vidare kan vi av resultatet se att ensam vårdnad tilldelas en av parterna utifrån parternas bristande samarbetsförmåga snarare än de våldsuppgifter som framkommit. Vi ställer oss frågande till faktumet att det bristande samarbetet mer utförligt motiverar för ensam vårdnad till motsats för våldsuppgifterna. När vårdnaden tillerkänns en av parterna ensam på grund av den bristande samarbetsförmågan motiveras detta flera gånger utifrån att det framkommer risk att den våldsutsattas samt barnets vistelseort kan röjas, i de fall där en av parterna har sekretesskyddad folkbokföring. Risken för att barnet eller någon i barnets familj utsätts för våld diskuteras inte vidare. Även i de fall där umgänge inte regleras i dom är den vanligaste motiveringen från domstolen att det finns en risk för att vistelseorten röjs, inte risken för eventuellt våld. I de flesta fall saknas det en tydlig motivering till barnet och familjens skyddsbehov, utan domstolen hänvisar istället till att de inte ifrågasätter andra myndigheters bedömning. Intressant med detta är att domstolen inte ifrågasätter andra myndigheters beslut som avser att familjen är i behov av skydd mot våld. Trots detta konstaterar inte domstolen att våld förekommit utan hänvisar till att sekretessen riskerar att bli röjd. Med detta frågar vi oss om domstolen indirekt erkänner våldet utifrån deras beslut gällande umgäncesfrågan utan att tydligt konstatera att våld inträffat. I Foucaults mening kan detta utifrån styrning ses som ett sätt att styra vad som blir en sanning. Genom att domstolen hänvisar till exempelvis Skatteverkets sekretessmarkering slipper de framföra tydliga argument till varför umgänge inte regleras, och att det är på grund av risken för våld, vilket vi i vår analys har vi kunnat se tydligt.

En central iakttagelse i denna studie, som även utgör ett tema i studiens resultat och analysavsnitt, är hur brist på rättsliga bevis inte beaktas eller motiveras i domarna. Detta väcker frågor om hur domstolen säkerställer barns skydd mot våld utifrån den lagstiftning som gäller för beslut i VBU-mål. Enligt *Föräldrabalken* (FB, 1949:381), 6 kap. 2a § ska domstolen särskilt beakta risken för att barnet eller någon i dess närhet utsätts för våld. Trots detta visar vår analys att domstolen ofta behandlar våldsuppgifter utifrån en bevislogik som ligger närmare brottmålets krav än familjerättens skyddslogik. Att kräva bevisföring i VBU mål som motsvarar beviskraven i brottmål kan därmed gå i konflikt med syftet bakom lagstiftningen. Detta leder till att våld sällan erkänns som en grund för beslut vilket kan utgöra konsekvenser för barnets säkerhet men också rättssäkerheten i sin helhet. I detta fall synliggörs också hur kvinnors utsagor om våld ges mindre vikt vid avsaknaden av rättslig bevisning. Detta vi kan förstå genom vittnesrättvisa, där vissa grupper i detta fall våldsutsatta kvinnor får sina utsagor försvagat på grund av kön och stereotypa föreställningar (Fricker, 2012, s 1319). Tidigare forskning visar hur kvinnors berättelse om våld ifrågasätts eller omtolkas, speciellt om de samtidigt har någon form psykiska ohälsa, historik av missbruk eller upplevs känslomässigt instabil.

Samtidigt som de kvinnor som försöker skydda sina barn från en våldet riskerar att misstänkliggöras och betraktas som den alierande föräldern (Lapierre m.fl., 2024, s 4; Rogers Quinlan, 2025, s 12).

Ett återkommande mönster är hur umgängesrätten fortsatt ges stor vikt i domstolarnas resonemang, även i de fall de förekommit våldsuppgifter. Trots att lagändringen från 1 januari 2025 syftar till att barnets skyddsbehov inte ska vägas mot kontaktprincipen, så visar vår empiri att kontaktprincipen fortfarande har ett starkt inflytande och att det kvarligger normativa föreställningar gällande barns rätt till god och nära kontakt med båda sina föräldrar i domstolens bedömningar. Detta går även i linje med tidigare forskning som visar att det övergripande antagandet hos domstolar är att det är till barnets bästa att ha kontakt med båda sina föräldrar (Höjer & Röbbäck, 2009, s 677).

Slutsatser

Denna studie framför att domstolens resonemang och motivering avseende barnets bästa när det framkommer våldsuppgifter präglas starkt av krav på rättsliga bevis. *Bristande samarbetsförmåga* eller *hög konfliktnivå* motiveras i högre utsträckning vara avgörande för ensam vårdnad och vara i linje med barnets bästa än uppgifter om våld. Perspektivet av kontaktprincipen är starkt präglad i domsluten från 2024 och 2025. Trots den reviderade lagstiftningen från 2025 framför domstolen ändå resonemang som antyder att det är viktigt att beakta kontaktprincipen trots förekomst av våldsuppgifter och att det är till barnets bästa.

Studien framför vidare att VBU kan erkännas och motiveras till en potentiell våldsutövare om våldsuppgifterna brister i rättslig bevisning, om våldet ligger längre tillbaka i tid, samt om våldet anses vara av mindre allvarligt slag. Studien visar vidare att anklagelser om tidigare missbruksproblematik eller omsorgsbrister prioriteras och motiveras för att en potentiellt våldsutsatt inte erkänns vårdnaden över barnet.

Denna studie framhåller att domstolen i stor utsträckning benämner att familjerätten bedrivit en VBU utredning eller lämnat upplysningar i målet. I några fall resonerar tingsrätten kring familjerättens förslag till beslut men i olika hög utsträckning beslutar domstolen enligt familjerättens förslag. Studien framhåller även att domstolen tenderar att besluta utefter familjerättens förslag till beslut när förslaget omfattar gemensam vårdnad mellan parterna, men framhåller mer ifrågasättanden och skepticism när familjerätten föreslår ensam vårdnad och icke reglerat umgänge.

Relevans för socialt arbete

Denna studie har relevans för socialt arbete både till det teoretiska samt det praktiska arbetet. Våld i nära relationer är ett samhällsproblem vilket socialtjänsten fått ansvar att arbeta med (Sinisalo m.fl., 2018, s 9). Säkerställandet av barns trygghet och möjlighet att växa upp i en miljö där barnet utvecklas är likaså ett uppdrag för socialtjänst. En vidare gren av socialtjänstens myndighetsutövande är familjerätten som specifikt arbetar på uppdrag från domstol för att bedriva en utredning av vad de bedömer vara till barnets bästa i mål avseende VBU. Denna studie bidrar till kunskap hur domstol och

familjerätten ska förhålla sig till varandra med dess olika kunskaper, där domstolens expertis är lag och rätt gentemot familjerättens expertis på våld i nära relationer samt barnets bästa. Detta för att möjliggöra kombinationen av juridisk förståelse med ett barnperspektiv samt förståelsen för våld i nära relationer vid beslutsfattandet.

Denna studies resultat visar att domstolens fokus på samarbetsförmåga och kontaktprincipen, som ibland kan stå i konflikt med barnets rätt till skydd, vilket direkt berör det sociala arbetets uppdrag med barns behov av skydd. Detta innebär för socialarbetaren en kritiskt ökad medvetenhet kring hur våld identifieras, förstås och kommuniceras i utredningar och bedömningar till domstolen. Vidare framför resultatet att domstolen i olika hög utsträckning beaktar familjerättens bedömningar vilket tyder på att ökat samförstånd gällande hur aspekten av juridisk förståelse, barnperspektivet och våld i nära relationer behöver kombineras för att det mest optimala beslutet ska fattas för barnets bästa i det individuella fallet.

Förslag på vidare forskning

I detta avsnitt presenteras förslag på vidare forskning gällande de frågor som väckts under studiens gång och vilka kunskapsluckor som inte studien besvarat. Både av studiens avsnitt om resultat och analys samt avsnittet om diskussion har vi reflekterat kring domstolens resonemang och tankar bakom att omskriva begrepp. För vidare forskning anser vi att det hade varit av intresse att bedriva intervjustudier med rådmän som fattar VBU beslut och undersöka vad som ger upphov till att omskriva begreppen.

Det hade vidare varit intressant om vidare forskning kunde jämföra hur olika länders domstolar hanterar uppgifter om våld i frågor rörande VBU.

Referenser

- Alvehus, J. (2023). *Skriva uppsats med kvalitativ metod -En handbok*. (3 uppl.) Liber.
- Archer-Kuhn, B., Hughes, J., Saini, M., Still, M., Beltrano, N., & Tam, D. (2022). Who's Going to Keep Us Safe? Surviving Domestic Violence and Shared Parenting During Covid-19. *Springer nature link*, 32(1), 57–66. <https://doi.org/10.1007/s10826-022-02458-z>
- Bradshaw, J., Gutowski, E. R., & Nyenyezi, K. (2024). Intimate partner violence survivors' perspectives on coping with family court processes. *Violence Against Women*, 30(1), 101–125. <https://doi-org.esh.idm.oclc.org/10.1177/10778012231205586>
- Brottsförebyggande rådet. (2024). *Brott i nära relation: Kartläggning av utsatthet under 2022 och under livstiden* (Rapport 2024:4). Brottsförebygganderådet. https://bra.se/download/18.63eed38e192716a4afc1536/1728997063093/2024_4-Brott-i-nara-relation.pdf
- Bryman, A. (2018). *Samhällsvetenskapliga metoder*. (3. uppl.) Liber.
- Davidsson, T. (2022). Michel Foucault: diskurs, makt/vetande och styrning. I T. Matsson & E. Andersson (Red.), *Teorier för socialt arbete*, del 2, s. 162–171. Gleerups.
- Eldén, S. (2020). *Forskningsetik: vägval i samhällsvetenskapliga studier*. (1. uppl.). Studentlitteratur.
- Eriksson, M. (2003). *I skuggan av Pappa: Familjerätten och hanteringen av fäderns våld* [Doktorsavhandling, Uppsala universitet]. DiVA. <https://www.diva-portal.org/smash/get/diva2:163945/FULLTEXT01.pdf>
- Forsell, A. M., & Cater, Å. (2015). Patterns in Child-Father Contact after Parental Separation on a Sample of Child Witnesses to Intimate Partner Violence. *Springer nature link*, 30(3), 339–349. <https://doi.org/10.1007/s10896-015-9673-2>
- Fricker, M. (2012). Epistemic justice as a condition of political freedom?. *Springer Nature Link*, 190, 1317–1332. <https://doi.org/10.1007/s11229-012-0227-3>

- Haselschwerdt, M. L., Hardesty, J. L., & Hans, J. D. (2011). Custody Evaluators' Beliefs About Domestic Violence Allegations During Divorce: Feminist and Family Violence Perspectives. *Journal of Interpersonal Violence*, 26(8), 1694–1719. <https://doi.org/10.1177/0886260510370599>
- Hjerm, M., Lindgren, S. & Nilsson, M. (2021). *Introduktion till samhällsvetenskaplig analys*. (5 uppl.). Gleerups förlag.
- Hjertén, L., & Kronstrand, N. (2023, 20 april). Tintins pappa döms till fängelse. *Aftonbladet*. <https://www.aftonbladet.se/nyheter/a/xg7x5j/tintins-pappa-doms-till-fangelse>
- Höjer, I., & Röbbäck, K. (2009). A Constructing Children's Views in the Enforcement of Contact Orders. *International Journal of Children's Rights*, 17(4), 663–680. <https://doi.org/10.1163/157181808X401457>
- Laing, L., S. Heward-Belle., & C, Toivonen. (2018). Practitioner Perspectives on Collaboration across Domestic Violence, Child Protection, and Family Law: Who's Minding the Gap? *Taylor & Francis online*, 71(2), 215–227. <https://doi.org/10.1080/0312407X.2017.1422528>
- Lapierre, S., Ladouceur, P., Abrahams, N., Vincent, A., & Frenette, M. (2024). Abused women as “alienating” mothers and violent men as “good” fathers: Double standards in child protection and child custody proceedings. *Child & Family Social Work*, 30, 1–12. Advance online publication. <https://doi.org/10.1111/cfs.13260>
- Macdonald, G. S. (2016). Domestic violence and private family court proceedings: Promoting child welfare or promoting contact? *Violence Against Women*, 22(7), 832–852 / 1-21. <https://doi.org/10.1177/1077801215612600>
- Mattsson, T. (2021). *Intersektionalitet i socialt arbete. Teori, reflektion och praxis*. (3 uppl.) Gleerups.
- Morrison, F. (2015). ‘All Over Now?’ The Ongoing Relational Consequences of Domestic Abuse through Children's Contact Arrangements. *Wiley Online Library*, 24(4), 274–284. <https://doi.org/10.1002/car.2409>
- Prop. 2005/06:99. *Nya vårdnadregler*.

Prop. 2024/25:10. *Tryggare hem för barn.*

Rogers Quinlan, A. (2025). Sexual violence and family courts in England and Wales. *Taylor & Francis online*. Förhandspublicering online. <https://doi.org/10.1080/09649069.2025.2454109>

Röbäck, K. (2012). *Barns röster i vårdnadstvister - om verkställighet och professionellas riskbedömningar: Children's voices in custody disputes – about enforcement and professional's risk assessments* [Doktorsavhandling, Göteborgs universitet]. Swepub. file:///Users/ebbamoller/Downloads/gupea_2077_28453_1.pdf

Searle, J.R. (2013). *The construction of social reality*. Johanneshov: MTM.

SFS 1949:381. *Föräldrabalk*.

SFS 2003:460. *Lag om etikprovning av forskning som avser människor*.

SFS 2018:1197. *Om Förenta nationernas konvention om barnets rättigheter*.

SFS 1942:740. *Rättegångsbalk*.

SFS 2001:453. *Socialtjänstlagen*.

Sinisalo, E. & Moser Hällén, L. (red.). (2018). *Våld i nära relationer: socialt arbete i forskning, teori och praktik*. (Första upplagan). Liber.

Sohlberg, P. & Sohlberg, B. (2019). *Kunskapens former: vetenskapsteori, forskningsmetod och forskningsetik*. (Fjärde upplagan). Stockholm: Liber.

SOU 2017:112. *Ett fönster av möjligheter: stärkt barnrättsperspektiv för barn i skyddat boende*.

Sjösten, M. (2020). *Vårdnad, boende och umgänge: samt verkställigheten av sådana avgöranden och överenskommelser*. (Femte upplagan). Norstedts juridik.

Socialstyrelsen. (2023). *Våld i nära relationer: Handbok för socialtjänsten, hälso- och sjukvården och tandvården*. Socialstyrelsen. <https://www.socialstyrelsen.se/globalassets/sharepoint->

[dokument/artikelkatalog/handbocker--juridisk-handbok/2023-6-8592.pdf](#)

Vetenskapsrådet. (2024). God forskningssed (reviderad uppl.).

<https://www.vr.se/download/18.4c9f221a191e4edf9053a474/1727853946433/God%20forskningssed%20VR%202024.pdf>

Vivienne, E. (2017). Custody Stalking: A Mechanism of Coercively Controlling Mothers Following Separation. *Springer nature link*, 25(2), 185–201. <https://doi.org/10.1007/s10691-017-9349-9>